

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΕΙ/Μ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Σ.Σ.Ο.Ε**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

με θέμα

**«ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ
ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΟΥ
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ»**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ
Α.Μ : 8321**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΛΑΖΑΝΑ ΦΙΛΙΩ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2006

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αριθ. Εισαγωγής

894

Αφιερωμένη

στους Γονείς μου και στον Κυριάκο

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....σελ.3-5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Μαζικός τουρισμός και εναλλακτικές μορφές τουρισμού..σελ.6-8
- Πως ξεκίνησε ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα.....σελ.9-10
- Έννοια αγροτουρισμού σελ.10-13
- Τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού.....σελ.13-17
- Τα οφέλη του αγροτουρισμού.....σελ.18-21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ Η ΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

- Οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις.....σελ.22-25
- Οι αγροτουριστικές δραστηριότητες.....σελ.25-28
- Οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί.....σελ.28-33
- Τα τοπικά προϊόντα.....σελ.33-37
- Το προφίλ του αγροτουρίστα.....σελ.37-41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

- Νομός της περιοχής (Ευρυτανία-Καρπενήσι).....σελ.42-45
- Περιγραφή υποβαθμισμένης περιοχής (Φιδάκια Ευρυτανίας)
.....σελ.46-48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΦΙΔΑΚΙΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ)

- Επιχειρήσεις-παραδοσιακά καταλύματα.....σελ.49-52
- Αγροτουριστικές δραστηριότητες.....σελ.52-53
- Μνημεία-αξιοθέατα.....σελ.53-54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: MARKETING-ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΟ

- Η έννοια του marketing σελ.55-56
- Αγροτουριστικό marketing.....σελ.57-58
- Τρόποι προώθησης της περιοχής (Φιδάκια Ευρυτανίας)
.....σελ.58-61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- Ζαρούχλα Αχαΐας σελ.62-64
- Νυμφαίο Φλώρινας σελ.64-66
- Ζαγοροχώρια Ιωαννίνων (Μικρό- Μεγάλο Πάπιγκο)...σελ.66-67
- Ούμβρια Ιταλίας.....σελ.68-70

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

The history of the United States is a story of growth and change. From the first European settlers to the present day, the nation has evolved through various stages of development. The early years were marked by exploration and settlement, followed by a period of territorial expansion and the struggle for independence. The American Revolution led to the formation of a new government, and the subsequent years saw the nation expand its territory and influence across the continent. The Civil War was a pivotal moment in the nation's history, leading to the abolition of slavery and the strengthening of the federal government. The Reconstruction era followed, and the nation continued to grow and develop, eventually becoming a world power.

The United States has a rich and diverse cultural heritage, shaped by the contributions of many different groups of people. The nation's history is filled with stories of courage, sacrifice, and achievement. From the early days of exploration to the present day, the United States has played a significant role in world history. The nation's values of freedom, democracy, and equality have inspired people around the world. The American dream, the belief that anyone can achieve success through hard work and determination, is a central theme in the nation's history. The United States has a long and proud tradition of leadership and innovation, and it continues to play a vital role in the world today.

The history of the United States is a story of progress and achievement. The nation has overcome many challenges and has emerged as a global leader. The American people have shown a remarkable ability to adapt and thrive in a changing world. The United States has a bright future ahead of it, and it is confident that it will continue to make significant contributions to the world. The history of the United States is a testament to the power of the human spirit and the strength of a united people.

The United States is a nation of opportunity and hope. The American dream is a reality for many people, and the nation continues to attract people from all over the world. The United States has a strong economy and a high standard of living, and it is committed to promoting peace and stability around the world. The nation's history is a source of pride and inspiration, and it is a testament to the power of the American people. The United States is a nation that believes in the future, and it is confident that it will continue to lead the world into a bright and prosperous future.

The United States is a nation of freedom and democracy. The American people have the right to participate in the government and to make their voices heard. The United States is committed to protecting the rights of all people, and it is a leader in the promotion of human rights around the world. The nation's history is a story of the struggle for freedom and equality, and it is a testament to the power of the American people. The United States is a nation that believes in the future, and it is confident that it will continue to lead the world into a bright and prosperous future.

The United States is a nation of innovation and progress. The American people have a long history of inventing and creating new things, and the nation continues to be a leader in technology and science. The United States is committed to promoting innovation and progress, and it is a leader in the development of new technologies and products. The nation's history is a story of innovation and progress, and it is a testament to the power of the American people. The United States is a nation that believes in the future, and it is confident that it will continue to lead the world into a bright and prosperous future.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ**

- **Μέτρα ανάπτυξης.....σελ.71-75**
- **Απόψεις της πολιτικής για τον αγροτουρισμό.....σελ.75-78**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.79-81

ΠΗΓΕΣ/ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.82-84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε μια εποχή που σε ολόκληρη την Ελλάδα η αγροτική ζωή παραμερίζεται και μοναδικό πρότυπο για κάθε άνθρωπο είναι η αστικοποίηση, ο αγροτουρισμός « φαντάζει » ως η ιδανική προσέγγιση μεταξύ του ανθρώπου και της υπαίθρου-φύσης. Στον αγροτουρισμό υπάρχει μια άμεση και φιλόξενη σχέση ανάμεσα στον κάτοικο της υπαίθρου και στον επισκέπτη. Είναι μια από τις δραστηριότητες που θα μπορούσε να ικανοποιήσει και τις δύο πλευρές, δίνοντας στους μεν αγρότες συμπληρωματικό εισόδημα και στους δε αστούς μια άμεση σχέση με την αγροτική ζωή.

Ένας ιδανικός τρόπος για να πραγματοποιηθεί η ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και κατ' επέκταση η οικονομία της εκάστοτε τοπικής περιοχής είναι η δημιουργία και άντληση κερδών από αγροτουριστικά καταλύματα , όπως ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια και αγροκτήματα, ιδίως στην Ευρώπη. Επίσης, με την τροφοδοσία αγροτουριστικών επιχειρήσεων με τοπικά προϊόντα παραγωγής, καθώς και με την ανάπτυξη και προώθηση διαφόρων δραστηριοτήτων και συνεταιρισμών , επιτυγχάνεται και η επιστροφή του αστού στην φύση.

Παραδόξως στην Ελλάδα, ενώ εδώ και αρκετό καιρό στην αρμοδιότητα θεσμικών και λαϊκών φορέων και προσώπων δεν υπάρχουν σημάδια ανάκαμψης για το άμεσο μέλλον, και τίποτα αξιόλογο δεν έχει γίνει ακόμα, παρόλα αυτά οι προσπάθειες συνεχίζονται. Χρειάζεται να υπάρξει ένας κεντρικός φορέας, ο οποίος θα συμβάλλει , επί της ουσίας, στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη και διατήρηση του αγροτουρισμού. Κάποια ευθύνη φέρει σε αυτό και το πρόγραμμα «Leader» που από την αρχή δεν προώθησε αγροτουριστικές μονάδες αλλά χρηματοδότησε απλά καταλύματα , χωρίς αγροτουριστικό περιεχόμενο.

Ωστόσο, η Ελλάδα έχει ανάγκη από τον ποιοτικό τουρισμό που θα βασίζεται σε κάποιες θεμελιώδεις αρχές, όπως η αρχή της αειφορίας, που θα μπορούν να αναδεικνύουν τοπικά προϊόντα , την πολιτιστική μας κληρονομιά , ήθη και έθιμα και γενικά την παράδοσή μας, δημιουργώντας παράλληλα και ένα εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν.

Όλα τα προαναφερθέντα καθιστούν επιτακτική την ανάγκη να στραφούν οι τοπικές αυτοδιοικήσεις και οι φορείς στην ανάπτυξη και προώθηση, όσο το δυνατόν περισσότερο, του αγροτουρισμού. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορούν να καθιστούν την ανάπτυξη του γενική και αόριστη χωρίς υποδομή , οργάνωση και προγραμματισμό. Ο τουρισμός της υπαίθρου, ως μια «νέα πραγματικότητα», αποτελεί ένα μοντέλο ανάπτυξης των ορεινών και αγροτικών περιοχών της χώρας μας και ακόμη περισσότερο των ερειπωμένων και υποβαθμισμένων περιοχών.

Παρόλα αυτά , πρέπει να διευκρινιστεί το γεγονός ότι ο αγροτουρισμός δεν είναι μια ελληνική πρωτοτυπία διότι έχει ήδη ξεκινήσει στην Ευρώπη και ήδη αποκομίζει τα πλεονεκτήματά του. Αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια. Τα μεν άτομα νεαρής ηλικίας επιθυμούν να χρησιμοποιούν το αγροτουριστικό προϊόν με διάφορες έντονες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, τα δε μεγαλύτερης ηλικίας με πιο ήπιες δραστηριότητες. Έτσι, βρίσκεται ένα βήμα μετέπειτα όσον αφορά την εξέλιξη, εξειδίκευση και τελειοποίηση.

Η εργασία μου πραγματοποιήθηκε με σκοπό να αναλύσει την έννοια του αγροτουρισμού ως ήπια εναλλακτική μορφή τουρισμού και συγκεκριμένα την αναβάθμιση και ανάπτυξη μιας υποβαθμισμένης αγροτικής περιοχής με βάση το μοντέλο του αγροτουρισμού.

Χωρίζεται σε 7 κεφάλαια:

Στο πρώτο γίνεται μια αναλυτική αναφορά στην ιστορία και έννοια του αγροτουρισμού καθώς και στην διαφοροποίηση από τον μαζικό τουρισμό. Επίσης, γίνεται παρουσίαση των διαφόρων μορφών εναλλακτικού τουρισμού, των χαρακτηριστικών του τουρισμού της υπαίθρου και των οφελών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται αναλυτικά οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις, δραστηριότητες, συνεταιρισμοί, τα τοπικά προϊόντα της χώρας μας καθώς και το προφίλ του αγροτουρίστα, προκειμένου να σκιαγραφήσουμε τον τρόπο λειτουργίας τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή μιας υποβαθμισμένης αγροτικής περιοχής, σύμφωνα με την οποία μας δίνεται η δυνατότητα να μελετήσουμε τα χαρακτηριστικά της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο ακολουθεί μια λεπτομερής ανάλυση όσον αφορά τους τρόπους ανάπτυξης της συγκεκριμένης υποβαθμισμένης περιοχής (π.χ. μουσείο, συνεταιρισμός, ξενώνας κ.α.).

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πορεία του marketing ως προώθηση της περιοχής στο αγροτουριστικό κοινό.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνονται διάφορες συγκρίσεις της υποβαθμισμένης περιοχής με άλλες αναβαθμισμένες περιοχές της Ελλάδας καθώς και του εξωτερικού, συγκεκριμένα της Ευρώπης (Ούμβρια Ιταλίας).

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο αναφέρεται η εθνική πολιτική και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να επηρεάσει και να προωθήσει την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας είναι η έμμεση μέθοδος της βιβλιογραφικής έρευνας, των εφημερίδων-ένθετων και των ιστοσελίδων στο διαδίκτυο.

Κεφάλαιο 1^ο

Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1. Μαζικός τουρισμός και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Μέχρι την τελευταία δεκαετία, ο βασικός προσανατολισμός του τουρισμού, στην Ελλάδα όπως και στην Ευρώπη, ήταν ο μαζικός τουρισμός. « Το πρότυπο αυτό κυριάρχησε στον παγκόσμιο τουρισμό μετά το 1970 και συνδέθηκε άμεσα με την ανάπτυξη πολλών περιοχών και κρατών του κόσμου. Βασικά χαρακτηριστικά της ανάπτυξης του είναι:

α) οι εκτεταμένες και οργανωμένες υποδομές και υπηρεσίες που προσφέρει,

β) η καθοριστική παρουσία του προτύπου στην παραγωγική δομή της περιοχής, που έχει ως αποτέλεσμα το σύνολο των υπολοίπων κλάδων να εξαρτώνται σταδιακά από τον τουρισμό και

γ) η προσφορά ενός καθ' όλα διόλου ευκαταφρόνητου όγκου ξένου συναλλάγματος στις χώρες υποδοχής.» (Ασκέλη Στέλλα, 2005,σελ.153-154)

Παρόλα αυτά όμως, το συγκεκριμένο μοντέλο τουρισμού δεν είχε μόνο θετικά αποτελέσματα αλλά και αρνητικά, όπως μόλυνση και ρύπανση του περιβάλλοντος, διάβρωση των τόπων, άναρχη δόμηση και εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων. Ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής υπαίθρου υπέστη αρνητικές συνέπειες, όπως ανεργία, εγκατάλειψη, κοινωνική και πολιτιστική υποβάθμιση.

Η κρίση του μαζικού τουρισμού έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, έτσι ώστε να μπορέσει ο τουρισμός να απακτήσει ακόμα μεγαλύτερη δυναμική, να βοηθήσει ακόμα περισσότερο

στην οικονομία της χώρας και γενικά να επέλθει μια ισορροπία στην ισχύουσα κατάσταση.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνδέονται με την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη και αποτελούν τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού. Χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου στην ζήτηση, το οποίο συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα όπως φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμό, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση κ.α.

Επιπλέον, οι τουρίστες της ήπιας μορφής τουρισμού επιλέγουν έναν αυτόνομο τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού στις επιλογές με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου ταξιδιού. Το πρότυπο αυτό εντοπίζεται κυρίως σε περιοχές της υπαίθρου με πλούσιους περιβαλλοντικούς και πολιτικούς πόρους. Σε ορισμένες περιπτώσεις στηρίζεται στην ανάπτυξη μόνο μιας εναλλακτικής μορφής (π.χ. οικοτουρισμός) ενώ σε άλλες στην ανάπτυξη περισσότερων (π.χ. οικοτουρισμός και αγροτουρισμός) (Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 151)

Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε μερικές μορφές ήπιου τουρισμού, όπως θρησκευτικός τουρισμός, οικολογικός ή οικοτουρισμός, χειμερινός τουρισμός, αγροτουρισμός ή τουρισμός της υπαίθρου και άλλες μορφές τουρισμού.

Ειδικότερα, στον θρησκευτικό τουρισμό, ο τουρίστας μπορεί να επισκεφτεί ιερές μονές και εκκλησίες με σκοπό να δει και να προσκυνήσει εκκλησιαστικά κειμήλια αλλά και να γνωρίσει την ιστορία τους. Η Ελλάδα είναι ίσως μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο που μπορεί να αναπτύξει τη μορφή αυτή του τουρισμού, καθώς τα ελληνικά μοναστήρια αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής, χτισμένα από τον 10^ο αιώνα συνδυάζουν την ελληνική ορθόδοξη παράδοση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής στον ελληνικό χώρο. Ο ορθόδοξος μηχανισμός έχει προσφέρει σε κάθε γωνιά του τόπου μας θαυμάσια

μνημεία , προσαρμοσμένα απόλυτα στη γεωγραφική θέση, το ανάγλυφο του εδάφους και το φυσικό τοπίο. (<http://www.tourismnews.gr>)

Στον οικοτουρισμό ή οικολογικό τουρισμό , ο οποίος εφαρμόστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και προήλθε από την συνάντηση δύο παράλληλων τάσεων που εμφανίστηκαν στους τομείς του τουρισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος. Στον τομέα του τουρισμού σημειώθηκε μια αυξανόμενη τάση για διακοπές σε περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς και οικολογικής αξίας , με έντονο το στοιχείο της συμμετοχής , της περιπέτειας και της επαφής με νέους πολιτισμούς . (Ασκέλη Στέλλα, 2005,σελ. 151-152)

Ο χειμερινός τουρισμός αναφέρεται στη δημιουργία χιονοδρομικών κέντρων, στην ορεινή πεζοπορία και ποδηλασία καθώς και σε νέες δραστηριότητες , π.χ. σχετικές με την χλωρίδα και την πανίδα.

Τέλος, ο αγροτουρισμός αποτελεί ένα σχέδιο ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας εναλλακτικής μορφής τουρισμού, με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτυχθούν οι απομακρυσμένες και υποβαθμισμένες περιοχές χωρίς επιπτώσεις. Επομένως, δραστηριοποιεί τις αναπτυξιακές παραγωγικές και πολιτισμικές δυνάμεις ενός τόπου, με σκοπό να βοηθήσει στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική αλλά και αειφόρο-περιβαλλοντική ανάπτυξη του. (Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ.14,28)

Συνεπώς, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού δεν μπορούν να αντικαταστήσουν ή να απορρίψουν τον μαζικό τουρισμό αλλά να συμβάλλουν με έναν διαφορετικό τρόπο , πιο ήπιο, στην οικονομική , κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη μιας χώρας. Επίσης, μπορούν να επηρεάσουν τους καταναλωτές ως προς την ποιότητα και να αφυπνίσουν τις οικολογικές τους συνειδήσεις για να προλάβουν τις διάφορες περιβαλλοντικές καταστροφές.

1.2. Πώς ξεκίνησε ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα.

Ο Αγροτουρισμός, μια από τις πιο σημαντικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού, αποτελεί ένα τουριστικό προϊόν που γνωρίζει όλο και μεγαλύτερη άνθηση στην Ελλάδα, όπως συμβαίνει εδώ και μερικά χρόνια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του 1970 δεν υπήρχαν οργανωμένοι αγροτουριστικοί προορισμοί. Η αρχική μορφή του αγροτικού τουρισμού ήταν άμεσα συνυφασμένη με τον μαζικό-παραθαλάσσιο τουρισμό. Αναπτύχθηκε ως κάποια συμπληρωματική μορφή του ήδη υπάρχοντος ξενοδοχειακού δυναμικού με την δημιουργία ενοικιαζόμενων δωματίων.

Ως πρώτη πρωτοβουλία αγροτουριστικού χαρακτήρα στη χώρα μας θα μπορούσε να θεωρηθεί το πρόγραμμα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) για την διάσωση παραδοσιακών οικισμών. Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε το 1975 και περιλάμβανε ορισμένους οικισμούς, όπως τη Βάθεια της Μάνης, τα Μεστά Χίου, την Οία Σαντορίνης και το Φισκάρδο Κεφαλληνίας. Αργότερα, ξεκίνησαν και άλλες πρωτοβουλίες ιδιωτικού περιεχομένου, ωστόσο το Υπουργείο Γεωργίας χρηματοδότησε γεωργούς έτσι ώστε να δημιουργήσουν αγροτουριστικά καταλύματα, τα οποία υπήρχαν ως επί το πλείστον κοντά σε διάφορες περιοχές της χώρας, χωρίς να οριοθετούν συγκεκριμένους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Από την δεκαετία του '90 άρχισε μια πιο ολοκληρωμένη προσπάθεια όσον αφορά την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Έτσι, γίνεται ευρύτερα γνωστός και πολλές αγροτικές περιοχές της χώρας, άγνωστες μέχρι τότε, εισχωρούν στον χάρτη ως εναλλακτικές μορφές τουρισμού και υφίστανται πλέον ως αγροτουριστικοί προορισμοί. Σε αυτό βοήθησε πολύ και το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ) μέσω του οποίου καθιερώθηκαν πολλές αγροτικές περιοχές της χώρας ως αγροτουριστικές.

Σήμερα ο αγροτουρισμός μπαίνει σε μια νέα φάση όπου δίνεται έμφαση στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης εικόνας προς τους αγροτουρίστες, έτσι ώστε να είναι ανταγωνιστικοί, τόσο απέναντι σε γνωστούς τουριστικούς προορισμούς της παραλίας όσο και σε άλλους αγροτουριστικούς προορισμούς. (Αγγελίδης Άγγελος, 2005, σελ.45-46)

1.3. Έννοια Αγροτουρισμού.

Ο Αγροτουρισμός είναι μια λέξη σύνθετη, αφού περιέχει το «αγρό» και το «τουρισμός», η διαφορά εντοπίζεται στο πιο από τα δύο έχει μεγαλύτερη βαρύτητα. Αν και το πρώτο συνθετικό «αγρός» έχει μεγαλύτερη σημασία, όπως φάνηκε με το πέρασμα του χρόνου, τότε θα πρέπει να θεωρήσει κανείς την εναλλακτική αυτή μορφή τουριστικής δραστηριότητας σαν ένα συμπλήρωμα στην εργασία του γεωργού. Επομένως, το δεύτερο συνθετικό δείχνει να υπερισχύει.

Παρόλα αυτά στην πραγματικότητα και τα δύο συνθετικά έχουν στην πράξη την ίδια βαρύτητα. (Κούγιας Ι., 2001, σελ. 36)

Ειδικότερα, ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή τουρισμού και ανάπτυξης της υπαίθρου και δεν επεμβαίνει στον τόπο και στους φυσικούς πόρους αλλοιώνοντας τους. Δεν δημιουργεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, εμπορικά κέντρα και όσα σχετίζονται με τα τουριστικά ρεύματα που καταφθάνουν κάθε χρόνο στα μεγάλα θέρετρα του κόσμου. Είναι ένα σχέδιο ανάπτυξης της υπαίθρου που λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτυχθούν οι υποβαθμισμένες περιοχές, χωρίς αρνητικές συνέπειες.

Συνδέεται με κοινωνικές, πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και κοινοτικές αξίες, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των ντόπιων και των τουριστών. (Λαζανά Φιλιά, 2004, σελ.3)

...and the ... ..

... ..

... ..

... ..

Φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με την φύση μέσω των δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο έτσι ώστε να ψυχαγωγηθεί , να συμμετάσχει και να νιώσει την χαρά της γνώσης της περιήγησης και της ανακάλυψης. Επίσης, ο επισκέπτης γνωρίζει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα, την καθημερινή ζωή των κατοίκων και τα θετικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού, με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση.

(<http://www.agrotourism.gr>)

Επίσης , μπορεί να γνωρίσει από κοντά τα ήθη και τα έθιμα της ελληνικής υπαίθρου, κυρίως όμως μπορεί να χαρεί τη ζεστή και αυθόρμητη φιλοξενία των χωρικών.

«Ο Αγροτουρισμός ως εναλλακτικός τουρισμός δίνει έμφαση στην ποιότητα και όχι στην ποσότητα με την ξεκάθαρη έννοια ότι ο ποιοτικός τουρισμός δεν είναι και απαραίτητα ακριβός. Δεν σημαίνει φθηνοτουρισμός, ούτε πρέπει να μειονεκτεί ως αναφορά τις σύγχρονες ανέσεις. » (*Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 61*)

Στον Αγροτουρισμό , οι ανθρώπινες σχέσεις αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες ου συντελούν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της κάθε περιοχής. Αναζητάμε την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα σε κάθε της μορφή και έκφραση.

Η Ελλάδα διαθέτει μια σημαντική και αξιόλογη ποικιλομορφία στα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά που την κάνουν μια χώρα μοναδική. Βασισόμενη σε αυτό , μπορεί να αναδείξει αυτή την πολυμορφία χωρίς να υιοθετεί αντιγραφές και να ομογενοποιεί το προϊόν του αγροτουρισμού.

Στην Ελλάδα υπάρχει ένα ανεκμετάλλευτο δυναμικό που μπορεί να δημιουργήσει ένα εξειδικευμένο μοντέλο αγροτουρισμού για κάθε περιοχή. Δεν πρέπει να υπάρχει κανένας τρόπος να μιμείται αντίστοιχα μοντέλα αλλά ούτε και να εφαρμόζει ένα συγκεκριμένο μοντέλο αγροτουρισμού σε μια ενιαία κλίμακα. Είτε πρόκειται για καταλύματα, είτε για επιχειρήσεις και για όποιες δραστηριότητες αγροτουρισμού, η

διαφορά έγκειται στο να ανακαλύψουμε τα μοναδικά, πρωτότυπα στοιχεία της κάθε περιοχής, τους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή σκεφτεί να αξιοποιήσει.

Προκειμένου να έχουμε μια κοινή αντίληψη για τον αγροτουρισμό, θα χρησιμοποιήσουμε τον ορισμό που δίνει το Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού. Αγροτουρισμός είναι : « Η παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων, που αποσκοπεί στην οικονομική και κοινωνική αναβάθμιση των αγροτικών χώρων και της υπαίθρου, με την στήριξη της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της εμπορίας, της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών και της ανάδειξης του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου κάθε περιοχής.» (*Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ.18*)

Το Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού είναι σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα . Έχει συσταθεί από τον Ιανουάριο του 2003 και απαρτίζεται από επιχειρηματίες, εκδότες, δημοσιογράφους, καθηγητές πανεπιστημίου και επιστήμονες, άτομα δηλαδή όπου στον τομέα τους έχουν να επιδείξουν ένα σημαντικό έργο και έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον αγροτουρισμό. Δημιουργήθηκε με σκοπό την στήριξη, την ενίσχυση και την προώθηση της ιδέας του αγροτουρισμού στην Ελλάδα καθώς και των πολιτικών για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος με κατεύθυνση την βιώσιμη τοπική και περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη. Στα πλαίσια των σκοπών του επιδιώκει τη συνεργασία με φορείς της τοπικής Αυτοδιοίκησης, με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς καθώς και εθνικές αγροτουριστικές οργανώσεις. Ο σκοπός του ΕΛΛ.ΚΑ. είναι να δημιουργηθούν Δίκτυα συνεργασίας για την ανάδειξη των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου και των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων. Μια από τις πρόσφατες δραστηριότητες του ΕΛΛ.ΚΑ. είναι η διοργάνωση της γιορτής αγροτουρισμού της Επιδάυρου, μια γιορτή που όπως δείχνει το ενδιαφέρον

πληθώρας Δήμων από όλη την χώρα, πρόκειται να καθιερωθεί με τοπικό χαρακτήρα σε πολλές περιοχές. (Νταλής Δημήτρης, σελ.2-3)

«Ωστόσο , ο τουρισμός της υπαίθρου αποτελεί μια πολύπλευρη δραστηριότητα. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως αγροτουρισμό εκείνες τις τουριστικές δραστηριότητες που γίνονται εκτός των πόλεων και των μεγάλων τουριστικών συγκροτημάτων. Υποδιαιρείται σε αυτόν που υπό την στενή έννοια λαμβάνει χώρα στα αγροκτήματα και σε εκείνον που έχει ευρύτερη έννοια και αφορά γενικά δραστηριότητες που γίνονται σε αγροτικές περιοχές. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν μια ποικιλία εμπειριών αναψυχής, όπως περιπάτους, κυνήγι , ψάρεμα.»(Κούγιας Ι.,2001,σελ.35)

Συγκεκριμένα, ο τουρισμός της υπαίθρου παρουσιάζει κάποιες κυρίαρχες μορφές σε διεθνές επίπεδο που είναι οι διακοπές σε αγροκτήματα και οι διακοπές σε αγροτικά καταλύματα που βρίσκονται στον αγροτικό οικισμό.

1.4. Τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού.

Ο Αγροτουρισμός δεν είναι μόνο μια τουριστική δραστηριότητα η οποία αναπτύσσεται και εξελίσσεται σε αγροτικές περιοχές , χρησιμοποιεί όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά ενός προορισμού όπως το φυσικό περιβάλλον, την ιστορία , τα ήθη και έθιμα τα οποία διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Τα παραπάνω αποτελούν το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής έναντι άλλων ανταγωνιστικών προορισμών.

Συγκεκριμένα, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ορισμένα στοιχεία ή χαρακτηριστικά αγροτουρισμού για να έχουμε μια πιο ξεκάθαρη εικόνα, όπως είναι η διατήρηση και η ανάδειξη της μοναδικότητας της κάθε περιοχής, η μορφή τουριστικής δραστηριότητας με στόχο να τονωθεί η τοπική οικονομία, ώστε να αντιμετωπιστούν προβλήματα όπως αστυφιλία, υποβάθμιση μιας αγροτικής περιοχής κ.λ.π. Επίσης, η συνέχιση και

1. **Introduction**
The purpose of this report is to analyze the impact of the COVID-19 pandemic on the global economy. The report will focus on the economic challenges faced by various countries and the role of government intervention in mitigating the impact of the pandemic. The report will also discuss the impact of the pandemic on the labor market and the role of technology in the recovery process.

2. **Background**
The COVID-19 pandemic is a global health crisis that has caused significant economic disruption. The pandemic has led to a global recession, with many countries experiencing a sharp decline in GDP. The impact of the pandemic has been particularly severe in countries with high levels of dependence on tourism and exports.

3. **Economic Impact**
The COVID-19 pandemic has had a significant impact on the global economy. The pandemic has led to a global recession, with many countries experiencing a sharp decline in GDP. The impact of the pandemic has been particularly severe in countries with high levels of dependence on tourism and exports. The pandemic has also led to a significant increase in unemployment, particularly in the service sector.

4. **Government Intervention**
Government intervention has played a crucial role in mitigating the impact of the COVID-19 pandemic. Many countries have implemented fiscal and monetary policies to support the economy and provide relief to businesses and individuals. These policies have included tax cuts, increased government spending, and the creation of new jobs.

5. **Labor Market**
The COVID-19 pandemic has had a significant impact on the labor market. Many businesses have been forced to lay off workers, leading to a significant increase in unemployment. The pandemic has also led to a shift in the labor market, with many workers moving from the service sector to the manufacturing sector.

6. **Technology**
Technology has played a crucial role in the recovery process. Many businesses have turned to technology to maintain their operations and provide services to their customers. The pandemic has also led to a significant increase in the use of technology in the workplace, particularly in the service sector.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

7. **Conclusion**
The COVID-19 pandemic has had a significant impact on the global economy. The pandemic has led to a global recession, with many countries experiencing a sharp decline in GDP. The impact of the pandemic has been particularly severe in countries with high levels of dependence on tourism and exports. The pandemic has also led to a significant increase in unemployment, particularly in the service sector.

8. **Recommendations**
To mitigate the impact of the COVID-19 pandemic, governments should continue to implement fiscal and monetary policies to support the economy and provide relief to businesses and individuals. Governments should also focus on creating new jobs and supporting the labor market. Technology should continue to be used to maintain operations and provide services to customers.

9. **References**
World Health Organization. (2020). COVID-19 Situation Report - 118. Geneva: WHO.

International Monetary Fund. (2020). Global Economic Prospects: The Impact of COVID-19. Washington, DC: IMF.

World Bank. (2020). The Impact of COVID-19 on the Global Economy. Washington, DC: World Bank.

ανάπτυξη των παραδοσιακών τεχνών και η δραστηριοποίηση όλης της οικογένειας της υπαίθρου σε αυτή την νέα επιχειρηματική πρόταση.

Εύκολα μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι ο αγροτουρισμός αποτελεί τον αντίποδα του μαζικού τουρισμού και ξεχωρίζει για τον έντονο τοπικό χαρακτήρα, διότι η πρωτοβουλία ανήκει στην τοπική κοινωνία και τα οφέλη του περιορίζονται σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές κοινωνίες διατηρούν την ταυτότητα τους και οι τουρίστες έχουν την δυνατότητα να γνωρίσουν έναν αυθεντικό και διαφορετικό προϊόν το οποίο συνδέεται με τις ιδιαιτερότητες του τόπου.

Ωστόσο στον αγροτουρισμό, πρέπει να αποφεύγουμε τις έννοιες του «μεγάλου» και τις « αφθονίας» επειδή ο αγροτουρισμός είναι αυτό που δεν είναι άφθονο και απρόσωπο. Είναι το μικρό, το όμορφο, το ξεχωριστό, το μοναδικό, το ιδιαίτερο και το τοπικό. (Λαζανά Φιλιά , 2004, σελ.5-6)

Ο παρακάτω πίνακας , συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού από τρεις διαφορετικές πτυχές : α) της υπαίθρου, β) της αγροτικής οικογένειας και γ) του ταξιδιώτη-αγροτουρίστα. Έτσι , μας δίνει την δυνατότητα να κατανοήσουμε ευκολότερα την έννοια και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της αναδυόμενης μορφής τουρισμού.

Τι είναι και τι δεν είναι Αγροτουρισμός

για την υπαίθρο

Αγροτουρισμός είναι:

- Ένας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας μορφής τουρισμού.
- Μία επιτυχημένη ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου, που εφαρμόζεται επιτυχώς εδώ και 40 χρόνια, για να λύσει σημαντικά προβλήματα όπως η ερήμωση της υπαίθρου, η αστυφιλία και η μείωση της αγροτικής παραγωγής.
- Μια ευκαιρία να αντιμετωπίσει η Ελλάδα, όπως το έχει κάνει η Ευρώπη, τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου ουσιαστικό και μακροπρόθεσμα.
- Οι πρωταγωνιστές να είναι οι αγρότες και οι κάτοικοι της υπαίθρου στην παροχή αυτής της ήπιας μορφής τουρισμού, προκειμένου τα εισοδήματα να επιστρέφουν στην τοπική κοινότητα.
- Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και εργασιών και των ασχολιών που τείνουν να εκλείψουν. Η παραγωγή, μεταποίηση, προώθηση και πώληση των παραδοσιακών, τοπικών, αγροτικών και λοιπών προϊόντων.
- Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και της μοναδικότητας του κάθε τόπου.

Αγροτουρισμός δεν είναι:

- Η μαζική και επεμβατική ανάπτυξη με πάσης φύσεως ξενοδοχεία, εστιατόρια και επιχειρήσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα της υπαίθρου.
- Απλώς μια ωραία ιδέα ή μια ευχή.
- Μια ευκαιριακή και γρήγορη λύση.
- Η εκμετάλλευση του πλούτου μιας περιοχής από μεγαλοεπιχειρηματίες ή tour operators που δεν ανήκουν στην τοπική κοινότητα.
- Μια μορφή ανάπτυξης που παραβλέπει την πολιτιστική κληρονομιά.
- Η ισοπέδωση και η ομοιογένεια όλων των εποχών.

© Springer Science+Business Media Dordrecht 2014. This article is published with open access at <http://dx.doi.org/10.1007/s10551-014-2522-1>

Introduction: Why Ethics?

John R. Boatright

Business ethics is a branch of applied ethics that examines the moral dimensions of business activities. It is a discipline that has grown in popularity and importance in recent years, as businesses and organizations have become increasingly aware of the ethical implications of their actions.

Business ethics is a branch of applied ethics that examines the moral dimensions of business activities. It is a discipline that has grown in popularity and importance in recent years, as businesses and organizations have become increasingly aware of the ethical implications of their actions.

The Business Case for Ethics

Businesses and organizations have a strong incentive to act ethically. Ethical behavior can lead to increased productivity, improved customer loyalty, and enhanced reputation. Conversely, unethical behavior can result in financial losses, legal liabilities, and damage to the organization's image.

Business Ethics and the Bottom Line

There is a strong correlation between ethical behavior and financial success. Companies that prioritize ethics often experience higher profitability and growth. This is because ethical practices foster trust and loyalty among customers and employees, which in turn drives business performance.

Business Ethics and the Law

Businesses and organizations must operate within the bounds of the law. Ethical behavior is often synonymous with legal behavior. Unethical practices can lead to legal consequences, including fines, lawsuits, and even criminal charges.

Business Ethics and the Environment

Businesses and organizations have a responsibility to protect the environment. Ethical behavior includes minimizing environmental impact and promoting sustainable practices. This not only benefits the planet but also enhances the organization's reputation and long-term viability.

Business Ethics and the Future

Business ethics is a discipline that will continue to grow in importance in the future. As businesses and organizations become increasingly interconnected and global, the need for ethical standards and practices will only increase.

Αγροτουρισμός είναι:

- Ένας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει όλο το χρόνο η οικογένεια της υπαίθρου το ήδη χαμηλό εισόδημα της.
- Ένας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες, οι κάτοικοι των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.
- Η δημιουργία ενός φιλικού και ζεστού περιβάλλοντος για την υποδοχή του επισκέπτη.
- Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο ο επισκέπτης θα γνωρίσει τον τόπο, θα τον νιώσει οικείο και θα θέλει να έρθει ξανά.

Αγροτουρισμός δεν είναι:

- Μία ευκαιριακή ή εποχιακή τόνωση του αγροτικού εισοδήματος, όπου ο αγρότης μετατρέπεται σε ξενοδόχο και εγκαταλείπει τη γη και τις παραδοσιακές ασχολίες.
- Η εγκατάλειψη της υπαίθρου προς αναζήτηση δουλειάς στα αστικά κέντρα.
- Η απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.
- Η φιλοξενία βάσει του επιτόλαιου σκεπτικού « πού θα τον ξαναδώμε τον τουρίστα;»

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

MEMBERS OF THE COMMITTEE

MEMBERS OF THE COMMITTEE

1. Mr. J. H. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

1. Mr. ...
2. Mr. ...
3. Mr. ...
4. Mr. ...

Αγροτουρισμός είναι:

- Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό , με τοπικό χαρακτήρα , με όλες τις απαραίτητες ανέσεις αλλά χωρίς «πολυτελείς εξάρσεις.»
- Η επαφή του επισκέπτη με την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες τις αγροτικές εργασίες , τη φύση τη χλωρίδα και την πανίδα.
- Η συμμετοχή του ταξιδιώτη σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων : αγροτικές δραστηριότητες (πχ περισυλλογή μανιταριών , ελιάς , ο τρύγος κ.α), οικότουρισμός(παρατήρηση πουλιών, πανίδας , χλωρίδας, επισκέψεις σε υγροβιότοπους, κ.α), αθλήματα περιπέτειας (ράφτινγκ ,πεζοπορία, αλεξίπτωτο πλαγιάς), Πολιτιστικές περιηγήσεις, όπως επισκέψεις σε μοναστήρια, μουσεία παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους), μαθήματα (π.χ μαθήματα αργαλειού, ελληνικών χορών) γαστρονομίας (Ελληνική, Κρητική, Ηπειρωτική κουζίνα, γευσιγνωσία), επίσκεψη σε οινοποιεία.
- Η απόλαυση τοπικών φαγητών βασισμένων σε παραδοσιακές συνταγές παρασκευασμένων με Τοπικά και βιολογικά προϊόντα. Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα.

Αγροτουρισμός δεν είναι:

- Η ασκητική και «μίζερη» φιλοξενία σε αυτό που πολλοί αποκαλούν «ενοικιαζόμενα δωμάτια», χωρίς άνεση , καθαριότητα και σπιτική ζεστασιά, αλλά ούτε και η κοσμοπολίτικη πολυτέλεια «5 αστέρων.»
- Η αντιμετώπιση της φύσης και της αγροτικής ζωής σαν ένα αδιάφορο «σκηνικό».
- Οι παθητικές διακοπές.
- Η παροχή απλώς ενός καλού γεύματος. Η απουσία του ντόπιου, του κατοίκου της υπαίθρου , της νοικοκυράς και η έλλειψη επικοινωνίας και επαφής μαζί τους.

(Ασκέλη Στέλλα ,2005, σελ.23-25)

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is crucial for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent and reliable data collection processes to support decision-making.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and reporting, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that data is used responsibly and ethically.

5. The fifth part of the document discusses the importance of data governance and the role of leadership in establishing a strong data culture. It emphasizes that data should be used to drive innovation and improve organizational performance.

6. The sixth part of the document provides a detailed overview of the data lifecycle, from data creation to data archiving. It outlines the key stages and best practices for each stage to ensure data integrity and availability.

7. The seventh part of the document discusses the role of data in strategic planning and decision-making. It highlights how data-driven insights can help organizations identify opportunities, assess risks, and make informed decisions.

8. The eighth part of the document provides a summary of the key points discussed and offers recommendations for further action. It encourages organizations to embrace a data-driven mindset and invest in the necessary resources to succeed in the digital age.

1.5. Τα οφέλη του Αγροτουρισμού.

Ο τουρισμός της υπαίθρου μπορεί να συμβάλλει στην ανασυγκρότηση της υπαίθρου. Ως οικονομική δραστηριότητα συμβάλλει στην αξιοποίηση του ενδογενούς της δυναμικού, ενισχύοντας την πολυαπασχόληση και την διαφοροποίηση των πηγών εισοδήματος. Επίσης, μπορεί να στηρίζει την ανανέωση της ελληνικής γεωργίας και κτηνοτροφίας με έμφαση στην παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων.

(Νταλής Δημήτρης, σελ.1)

Συγκεκριμένα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας προσφέροντας οικονομική άνθηση μέσω μιας μορφής τουρισμού που σέβεται το περιβάλλον. Υπάρχει συνέχεια παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων που πιθανόν να μην υπήρχαν και δίνει προοπτικές ιδιαίτερα στους νέους και στις γυναίκες της περιφέρειας δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας, με αποτέλεσμα οι νέοι να παραμένουν στον τόπο καταγωγής τους, σταματώντας την ερήμωση αυτού.

Όλα τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια να δημιουργείται ένα πρόσθετο εισόδημα για τον αγρότη και γενικότερα για τις τοπικές κοινωνίες, να δίνει δουλειά και να συγκρατεί τον πληθυσμό στην ύπαιθρο. Διασφαλίζει τη σύζευξη της οικονομικής ανάπτυξης με την φυσική ομορφιά και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, τις παραδοσιακές δραστηριότητες με τη σύγχρονη επιχειρηματική δράση. Αποτελεί μοχλό ανάπτυξης της «άλλης Ελλάδας», της Ελλάδας των μοναδικών μονοπατιών των σπάνιων λουλουδιών, της ζωντανής παράδοσης και της ξένης φιλοξενίας.

(<http://www.tourism.gov.gr>)

Πράγματι, ο αγροτουρισμός παρουσιάζει πλεονεκτήματα για:

1. Την αγροτική Ελλάδα και την περιφέρεια διότι:

- Συμβάλλει στην συμπλήρωση του αγροτικού εισοδήματος με τα καταλύματα, την ντόπια παραγωγή και την τοπική λαϊκή τέχνη.
- Οι γεωργοί διαθέτουν τα προϊόντα τους στους επισκέπτες. Έτσι ,οι επισκέπτες μπορούν να δοκιμάσουν τα ντόπια γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα , που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν και οι ίδιοι. Η εμπειρία αυτή είναι ίσως πρωτόγνωρη σε πολλούς από τους επισκέπτες και ιδιαίτερα στα παιδιά των μεγαλουπόλεων που πολλά πράγματα γύρω από την αγροτική ζωή τα γνωρίζουν μόνο από εικόνες.
- Τονώνει οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά την αγροτική ζωή και την ζωή στην ελληνική ύπαιθρο γενικότερα. Έτσι ,παρατηρείται άνοδος του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών.
- Συντελεί στην διατήρηση, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Συγκεκριμένα, συμβάλλει στην αρχιτεκτονική και πολεοδομική διατήρηση παραδοσιακών οικισμών και χωριών της υπαίθρου, στη διάσωση μνημείων , λαογραφικών και πολιτιστικών στοιχείων, στην αναβίωση παραδόσεων , τοπικών εθίμων , εορτών και παραδοσιακών τεχνών, με σκοπό να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε τόπου.

2. Την Αγροτική παραγωγή διότι:

- Αναδεικνύει τα τοπικά και βιολογικά προϊόντα κάθε περιοχής , ακόμα και αυτά των οποίων η παραγωγή και η καλλιέργεια έχει μειωθεί ή εκλείψει και την ελληνική τοπική κουζίνα, η οποία τείνει να ισοπεδωθεί έναντι των παγκοσμιοποιημένων προτύπων. Έτσι, βοηθά στην τόνωση και προώθηση ολόκληρης της αγροτικής παραγωγής.
- Ενισχύει μέσω του αγροτουρισμού τις πωλήσεις και τις εξαγωγές των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, την ενεργοποίηση του τοπικού

πληθυσμού με την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές που μέχρι σήμερα παρέμεναν αναξιοποίητες.

3. Την Αποκέντρωση και την Απασχόληση διότι:

- Δημιουργεί νέα επαγγέλματα και θέσεις εργασίας, δίνοντας διέξοδο ειδικά στην ανεργία των νέων.
- Καταπολεμά την ερήμωση των ορεινών χωριών και των περιοχών της Ελλάδας που μειονεκτούν τουριστικά ή αναπτυξιακά.
- Ενισχύει την εισοδηματική, οικονομική αλλά και κοινωνική θέση της γυναίκας-αγρότισσας, η οποία μπορεί να συνδυάσει την εργασία με το ρόλο της μητέρας και συγχρόνως να έχει ένα προσωπικό εισόδημα. Συγκεκριμένα οι αγρότισσες παράγουν διάφορα παραδοσιακά , τοπικά παρασκευάσματα, αξιοποιώντας τα προϊόντα της γεωργικής τους εκμετάλλευσης και της ντόπιας παραγωγής που διαθέτουν στους επισκέπτες.

4. Του Ελληνικού Τουρισμού διότι:

- Δημιουργεί ένα ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν, παράλληλα με το μαζικό τουριστικό μοντέλο, το οποίο αναδεικνύει το αυθεντικό, μοναδικό, φιλόξενο και αναλλοίωτο πρόσωπο της χώρας μας.
- Δίνει στον άνθρωπο της πόλης την δυνατότητα να ζήσει τη ζωή της υπαίθρου και της φύσης, να επιδοθεί σε συνήθειες και ασχολίες ξεχασμένες ή παραμελημένες, σε ένα περιβάλλον φυσικό, αγνό και ατόφιο μακριά από τα μαζικά και βιομηχανοποιημένα τουριστικά πρότυπα.
- Δημιουργεί μια νέα κατηγορία τουρίστα, του αγροτουρίστα, ο οποίος έχει περιβαλλοντική συνείδηση, είναι ευαισθητοποιημένος και ενισχύει οικονομικά την τουριστική Βιομηχανία. Επίσης, αυτή η νέα μορφή τουρίστα συμβάλλει στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.

Όλα τα παραπάνω πλεονεκτήματα που εμείς τα χαρακτηρίζουμε ως οφέλη του αγροτουρισμού, εφαρμόζονται ήδη εδώ και χρόνια στην Ευρώπη με ιδιαίτερη επιτυχία. Η Ελλάδα έχει ανάγκη τον ποιοτικό τουρισμό, που να βασίζεται στις αρχές της αειφορίας , σύμφωνα με την οποία είναι εκείνη η μορφή τουρισμού που δεν βλάπτει, υποβαθμίζει ή καταστρέφει το περιβάλλον, δεν εξαντλεί και δεν αλλοιώνει τους πόρους. (Λαζανά Φιλιώ , 2004, σελ.7-9)

Κεφάλαιο 2^ο

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ Η ΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

2.1 Οι Αγροτουριστικές επιχειρήσεις.

Οι επιχειρήσεις που έχουν δημιουργηθεί για να προσφέρουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στον αγροτουρίστα , καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Βασίζονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής όπου δραστηριοποιούνται.

Έτσι, εκτός από μικρά ξενοδοχεία, εστιατόρια και μουσεία που βρίσκονται σε όλες αυτές τις περιοχές , υπάρχουν και αρκετές επιχειρήσεις που παράγουν μοναδικά προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες που συνδέονται με το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον, την ιστορία και την παράδοση. Κοινό χαρακτηριστικό αυτών των επιχειρήσεων είναι ο παραδοσιακός σχεδιασμός και η σχέση τους με την φύση και την ύπαιθρο. Είναι στην πλειοψηφία τους οικογενειακές, απασχολούν κυρίως γυναίκες και δημιουργούνται για να αυξήσουν το ετήσιο εισόδημα των ιδιοκτητών.

Οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από ορισμένους λειτουργικούς παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν και διαμορφώνουν το είδος της αγροτουριστικής δραστηριότητας. Έτσι, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την επιλογή επιχείρησης , όπου ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να ερευνήσει το είδος της επιχείρησης που μπορεί να ανοίξει καθώς και τις γνώσεις και ικανότητες που πρέπει να διαθέτει. Επίσης, οφείλει να δημιουργήσει μια

παρουσιάζουν ατέλειες. Τα παραδοσιακά κλίμαα ταιριάζουν καλύτερα στο χώρο απ' ότi τα πανάκριβα χαλιά. Συνεπώς , για μια αισθητικά σωστή εμφάνιση διακοσμημένου χώρου , θα πρέπει τα υλικά που χρησιμοποιούνται να είναι γνήσια. Επίσης , η ανθεκτικότητα επηρεάζει συχνά και την αισθητική άποψη του θέματος αφού ορισμένα υλικά φθείρονται ή παλιώνουν ευκολότερα. Σε όλη την Ελλάδα η πέτρα , το ξύλο και η χρησιμοποίηση τους ανάλογα με την τοπική αρχιτεκτονική είναι «ασφαλούς αισθητικής» υλικά χρήσης τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην διακόσμηση.

Συμπεραίνουμε ότi η αρχιτεκτονική , οι τεχνικές κατεργασίες των υλικών , τα διακοσμητικά χαρακτηριστικά που θεωρούσαμε ξεπερασμένα είναι τελικά το κεφαλαίο μας , η πολιτιστική μας κληρονομιά και η ταυτότητα μας.

Σε μια αγροτουριστική επιχείρηση η καθαριότητα , πρέπει να γίνεται σχολαστικά και σύμφωνα με την ελληνική προδιαγραφή ΕΛΟΤ ΠΡΔ 1417, προκύπτει απαίτηση τήρησης της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Επίσης, μια επιχείρηση η οποία προσφέρει υπηρεσίες εστίασης , θα πρέπει να εφαρμόζει ρητά τις προδιαγραφές του ΕΦΕΤ(Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και είναι ο επίσημος φορέας για να εφαρμόζει κανόνες υγιεινής και να ελέγχει τις εγκαταστάσεις των τροφίμων. Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί πρωταρχικής σημασίας παράγοντα για την ποιότητα τους και αφορά την προστασία του καταναλωτή με την παραγωγή τροφίμων, τα οποία δεν θα είναι επικίνδυνα για την υγεία του καταναλωτή.

Ειδικά στον αγροτουρισμό οφείλουμε να παρέχουμε ποιοτικές και αυθεντικές υπηρεσίες που δεν θυμίζουν απρόσωπες τουριστικές μονάδες. Στις τουριστικές υπηρεσίες ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η αδυναμία μέτρησης της ποιότητας τους. Συνεπώς, αυτό που πρέπει να καταλάβει ο επιχειρηματίας είναι ότi αρκεί ένα και μόνο ικανοποιητικό στοιχείο για να δημιουργηθεί αρνητική αντίληψη για το τελικό προϊόν. Το

προσωπικό μιας τουριστικής επιχείρησης βρίσκεται σε άμεση σχέση με τον πελάτη ο οποίος έχει συγκεκριμένες προσδοκίες που εξαρτώνται από αυτά που υποσχόμαστε ότι θα του παρέχουμε και περιμένει να τα βρει για να τις ικανοποιήσει.

Ωστόσο, είναι σημαντικό το γεγονός ότι όλο και περισσότερες επιχειρήσεις εφαρμόζουν διάφορα συστήματα διαχείρισης της ποιότητας π.χ. ISO, HACCP και άλλα, προκειμένου να διασφαλίσουν την ποιότητα που προσφέρουν. Η ποιότητα στον τουρισμό είναι αυτή που εγγυάται όχι μόνο ένα βιώσιμο αποτέλεσμα για μια μεμονωμένη επιχείρηση αλλά και την καθιέρωση ενός τουριστικού προορισμού ακόμα και μιας ολοκληρωμένης χώρας απέναντι σε κάποια άλλη .

Με την διαδικασία της πιστοποίησης βελτιώνεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης , η οποία γίνεται γνωστή στο καταναλωτικό κοινό. Στη χώρα μας , υπάρχει πλέον πρότυπο για την πιστοποίηση ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών αγροτουρισμού. Διαθέτει μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη, λόγω των γεωγραφικών, παραδοσιακών, παραγωγής αγροτικών προϊόντων αλλά και των ιδιαιτεροτήτων των ορεινών όγκων και της νησιωτικής περιοχής μας.

(Ασκέλη Στέλλα, 2005 ,σελ.70-77,96-98)

2.2. Οι Αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Ο Αγροτουρισμός αφορά τις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα, καθώς και όσοι κατοικούν σε αγροτικές περιοχές. Έχει την μορφή μικρών οικογενειακών ή συνεταιριστικών αγροτουριστικών μονάδων, οι οποίες παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες με σκοπό να αυξάνεται το ετήσιο εισόδημα των ιδιοκτητών από τις αγροτικές δραστηριότητες.

Οι Αγροτουριστικές δραστηριότητες συμπληρώνουν τις κύριες ασχολίες των κατοίκων της περιοχής. Ενσωματώνονται στον οικολογικό και κοινωνικό ιστό της αγροτικής περιοχής , προσαρμόζονται εύκολα στις ανάγκες της αγροτικής οικογένειας και συσφίγγουν τις σχέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.

(Λαζανά Φιλιώ, 2004, σελ.4)

Ιδιαίτερη θέση στον αγροτουρισμό κατέχουν οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτιστικά , θρησκευτικά , λαογραφικά ,αρχιτεκτονικά και γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι, η αξιοποίηση για την δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια , εκκλησιές , γεφύρια, οινοποιεία , τυροκομία, εργαστήρια χειροτεχνίας , η συμμετοχή σε πανηγύρια και σε τοπικές γιορτές , το μάζεμα της ελιάς ή ο τρύγος, ή παρασκευή γλυκών του κουταλιού μπορούν να προσδώσουν στον αγροτουρισμό την ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν. ([http:// www.in.gr](http://www.in.gr))

Σε μια πιο συλλογική βάση μια ομάδα νέων ανθρώπων μπορεί να οργανώσει ένα κέντρο πολιτιστικών εκδρομών με ξεναγήσεις σε ιστορικά και αρχαιολογικά ευρήματα και τοπικοί ορειβατικοί ή φυσιολατρικοί σύλλογοι μπορούν να οργανώσουν εκδρομές φυσιολατρικού – οικοτουριστικού χαρακτήρα ,όπως παρατήρηση πουλιών, παρατήρηση χλωρίδας, rafting στο ποτάμι ενός χωριού, τοξοβολία, ποδήλατο βουνού κ.α. Σημαντική προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν όλες οι παραπάνω δραστηριότητες είναι να οργανωθούν από νέους της περιοχής ή της κοντινότερης πόλης, έτσι ώστε να τους δίνετε η δυνατότητα απασχόλησης τους αλλά και από νέους που έχουν σπουδάσει φιλολογία , αρχαιολογία, αρχιτεκτονική που θα μπορούν να αναλάβουν την ξενάγηση μιας εκδρομής με την αντίστοιχη θεματολογία.

(Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ.32-35)

Υπάρχουν ορισμένες περιοχές σε όλη την ελληνική ύπαιθρο που αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

Συγκεκριμένα στον νομό Ηλείας της Πελοποννήσου στον Ερύμανθο ποταμό, πριν από 30 χρόνια, κάποιοι Γερμανοί και Γάλλοι που έκαναν καγιάκ, ανακάλυψαν τον ποταμό. Από τότε τον επισκέπτονται Έλληνες και ξένοι και ασχολούνται με το rafting και το καγιάκ. Θεωρείται ο πιο κατάλληλος ποταμός στη Ευρώπη για ράφτινγκ, λόγω των ορμητικών νερών του και τα τελευταία χρόνια διοργανώνονται ομαδικές καταβάσεις στην διαδρομή από τα Τριτόταμα μέχρι το Διβρέικο. Με βάση τις υπαίθριες δραστηριότητες στον Ερύμανθο, υπάρχει δυνατότητα να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός στους δήμους Αροανίας και Φολόης. Την προτελευταία Κυριακή του Μαΐου γίνεται η «διάνηξη» του Αρχαίου Ολυμπιακού Μονοπατιού από την αρχαία Ψοφίδα μέχρι την Ολυμπία. Την ακολουθούν αθλητές που κάνουν κανόε-καγιάκ και ράφτινγκ αλλά και οδοιπόροι (<http://www.in.gr>)

Μια άλλη περιοχή που αποτελεί παράδειγμα αγροτουριστικής δραστηριότητας είναι η Αμφίκαια όπου βρίσκεται στο νομό Φθιώτιδας ,βορειοανατολικά στον Παρνασσό. Πρόκειται για μια έκταση 200 περίπου στρεμμάτων με αχλαδιές, αμυγδαλιές, κήπους, θάμνους και άλλα δέντρα. Το περιβάλλον είναι ιδανικό για οικογενειακές εκδρομές. Τα παιδιά θα ενθουσιαστούν με τα ζώα (γουρούνια, πρόβατα, πάπιες , χήνες) και θα βοηθήσουν στο τάϊσμα τους. Υπάρχουν επιπλέον 15 αλόγα ελληνικών φυλών. Στο αγρόκτημα Αμφίκαια το οποίο έχει πιστοποιηθεί ως «βιολογικό αγρόκτημα» από τη «ΔΗΩ», καλλιεργούνται αμυγδαλιές, αχλαδιές, δημητριακά και όσπρια. Αυτή την εποχή δημιουργείται επίσης και ένας βοτανικός κήπος με αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Το κατάλυμα επίσης διαθέτει ποδήλατα βουνού για εκδρομές στην γύρω περιοχή και χώρο για τοξοβολία. (<http://www.in.gr>)

Επομένως, παρατηρείται ότι ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πολύπλευρη δραστηριότητα που εμφανίζεται σε κάθε γωνιά της ελληνικής υπαίθρου και λειτουργεί με τέτοιον τρόπο ώστε να αναδεικνύει κάθε στιγμή την μοναδικότητα και την ποικιλομορφία του κάθε τόπου μέσα από διάφορες δραστηριότητες που αναπτύσσει, έχοντας πολιτιστικό, κοινωνικό, θρησκευτικό, αθλητικό και λαογραφικό χαρακτήρα.

2.3. Οι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί.

Στο σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ο ρόλος των γυναικείων συνεταιρισμών, τόσο σε επίπεδο παραγωγής προϊόντων όσο και σε επίπεδο παροχής φιλοξενίας. Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί σε όλη την Ελλάδα παρασκευάζουν και πουλούν τα προϊόντα του τόπου τους, διατηρώντας και διαφυλάσσοντας τις πατροπαράδοτες συνταγές και τις παλιές τεχνικές και χειροτεχνίες που κληροδοτήθηκαν από γενιά σε γενιά.

Στους περισσότερους συνεταιρισμούς λειτουργούν παράλληλα εκθετήρια για την πώληση προϊόντων.

(Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ.19,22)

«Οι γενικότεροι σκοποί που εξυπηρετούν οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί είναι : α) Η προσέλευση επισκεπτών με την προσφορά τουριστικών υπηρεσιών ήπιας μορφής, β) η βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη σε ακριτικές και περιθωριοποιημένες περιοχές και γ) η δημιουργία θέσεων απασχόλησης ώστε να παραμένουν οι νέοι αγρότες και αγρότισσες στις ακριτικές και περιθωριοποιημένες περιοχές.»

(Λαζανά Φιλιώ, 2004, σελ.14-15)

Ωστόσο, υπάρχουν κάποια βασικά κοινά χαρακτηριστικά των γυναικείων συνεταιρισμών που δημιουργηθήκαν καθώς και κάποιες δραστηριότητες που υποστηρίζονται και παρακολουθούνται από την Εταιρία Ανάπτυξης Πηλίου. Στα χαρακτηριστικά αυτά εντοπίζονται κάποιες κοινές

καταστατικές διατάξεις. Τα μέλη όλων των γυναικείων συνεταιρισμών είναι αποκλειστικά γυναίκες και κάθε γυναικείος συνεταιρισμός έχει ορισμένη έδρα και ορισμένη γεωγραφική περιφέρεια.

Στο καταστατικό των συνεταιρισμών καθορίζεται η χρονική διάρκεια του συνεταιρισμού καθώς και οι προϋποθέσεις και τα κωλύματα εγγραφής, η απόκτηση ιδιότητας, οι όροι εισδοχής, τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και η αποχώρηση, η διαγραφή και τα δικαιώματα των εξερχομένων μελών. Η συνεταιριστική μερίδα είναι καθορισμένη καθώς και η ευθύνη, οι υποχρεώσεις των συνεταίρων προς τρίτους και η κοινή χρήση περιουσιακών στοιχείων των μελών.

Τα όργανα του συνεταιρισμού είναι η γενική συνέλευση και το Διοικητικό συμβούλιο. Ο συνεταιρισμός μπορεί με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου να επεκτείνει τις εργασίες του και γενικά να παρέχει αγαθά και υπηρεσίες που παρέχονται στα μέλη του και σε πρόσωπα που δεν είναι μέλη του συνεταιρισμού με τους όρους που το ίδιο το διοικητικό συμβούλιο θα καθορίζει. Τα πρόσωπα αυτά που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού δεν έχουν κανένα δικαίωμα στα αποτελέσματα της χρήσης. Τα οφέλη του συνεταιρισμού απ' τις συναλλαγές αυτές με τρίτους ή διανέμονται στα μέλη του ή μεταφέρονται σε ειδικό αποθεματικό κεφάλαιο για επέκταση των εργασιών του μετά από απόφαση της γενικής συνέλευσης.

Ο συνεταιρισμός ανεξάρτητα από την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη, μπορεί με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου να παρέχει γενικά τις υπηρεσίες του και να αναλαμβάνει την διενέργεια εργασιών για λογαριασμό του Δημοσίου, της Αγροτικής Τράπεζας ή και κάθε άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και εταιριών τους κάθε μορφής με αμοιβή.

Επίσης, με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορεί να αναπτύσσει ορισμένες δραστηριότητες σχετιζόμενες με την εφαρμογή της γεωργικής και κοινωνικής πολιτικής του κράτους ή και των κανονισμών της ΕΟΚ με αμοιβή ,εφόσον ήθελε να ανατεθεί σε αυτά.

Ο συνεταιρισμός για την επίτευξη των καλύτερων αποτελεσμάτων στην διαχείριση των προϊόντων των μελών του, μπορεί κατά την κρίση του διοικητικού συμβουλίου και υστέρα από απόφαση της γενικής συνέλευσης να εξαγοράζει τα προϊόντα των μελών του και να τα πουλάει στο όνομα του. Αναφέρονται ειδικοί οροί ορισμένων οργανισμών για τις προμήθειες αναγκαίων ειδών , για δάνεια προς τον συνεταιρισμό, για δάνεια προς συνέταιρους και για καταθέσεις, ορίζεται επίσης η διαχειριστική χρήση , το διαχειριστικό υπόλοιπο, τα πλεονάσματα, τα κέρδη, το τακτικό απόθεμα, το απομένον πλεόνασμα διαχειριστικής χρήσης και τα τηρούμενα βιβλία.

Τέλος, υπάρχουν ειδικές διατάξεις που αναφέρονται στο προσωπικό, στην τροποποίηση του καταστατικού , στη συγχώνευση , στην πτώχευση, στην λύση, στην εκκαθάριση, στην σφραγίδα και στην έγκριση του συνεταιρισμού. Όσον αφορά την εποπτεία του συνεταιρισμού, αυτή ασκείται από το υπουργείο Γεωργίας και ο έλεγχος γίνεται από ελεγκτές.

Επίσης, ορισμένες από τις δραστηριότητες των συνεταιρισμών, είναι η κοινή χρήση και εκμετάλλευση των περιουσιακών στοιχείων των μελών, η συγκέντρωση ,συσκευασία, αποθήκευση, μεταφορά και πώληση στο εσωτερικό της Χώρας ή στο Εξωτερικό.

Η ίδρυση και διαχείριση βιοτεχνίας των προϊόντων της οικιακής οικονομίας και οικοτεχνίας των μελών και η απόκτηση κάθε είδους μηχανικού ή τεχνικού εξοπλισμού και μέσων μεταφοράς για την εξυπηρέτηση των σκοπών του συνεταιρισμού. Η οργάνωση marketing προώθησης των προϊόντων του συνεταιρισμού καθώς και η ίδρυση και συμμετοχή με άλλες επαγγελματικές επιχειρήσεις σε ενέργειες προώθησης της οικονομίας της περιοχής, όπως και η συμμετοχή σε εθνικά και

ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες. Επίσης, η οργάνωση βιολογικών καλλιεργειών για την παραγωγή οικολογικών προϊόντων και την μεταποίηση αυτών καθώς και η δημιουργία και η ανάπτυξη μελισσοκομίας, δενδροκομίας με σκοπό την πώληση προϊόντων, την μετάλλαξη παραγόντων κ.α. (<http://www.esaallo.gr>)

Ωστόσο, μπορούμε να αναφέρουμε ότι στην χώρα μας λειτουργούν περισσότεροι από εκατό γυναικείοι αγροτουριστικοί και βιοτεχνικοί συνεταιρισμοί. Είναι διάσπαρτοι σε όλη την χώρα και ο βαθμός και το επίπεδο της οργανωτικής τους κατάστασης ή της επιχειρηματικής τους δράσης διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες των συνεταιρισμών είναι υψηλού επιπέδου και παρουσιάζουν σε πολλές περιπτώσεις μοναδική πρωτοτυπία. Η δράση του συνεταιρισμού είναι πραγματικό παράδειγμα τοπικής ανάπτυξης, έχει επιφέρει αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και συγκρατώντας τους νέους στον τόπο καταγωγής τους. Επίσης, συντελεί στην αποδοχή της φιλοσοφίας μιας αιεφόρου τοπικής τουριστικής ανάπτυξης όπου παράγονται τουριστικά προϊόντα μέσα από την αξιοποίηση των φυσικών πόρων και μέσα από την πρόσθετη φροντίδα για το φυσικό περιβάλλον. (<http://www.pasages.gr>)

Μερικοί από τους πιο σημαντικούς αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς είναι αυτή της Πέτρας Λέσβου, όπου ιδρύθηκε από το Συμβούλιο Ισότητας των δυο φύλων σε συνεργασία με τη Νομαρχία Λέσβου, του Ε.Ο.Τ και άλλους φορείς. Λειτουργεί από το 1983 και αποτέλεσε ένα επιτυχημένο πιλοτικό πείραμα που άνοιξε το δρόμο για τη δημιουργία ενός δικτύου Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα το οποίο συνεχώς διευρύνεται.

Επίσης, ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Αμπελακίων δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο Ισότητας των δυο φύλων και τη συνεργασία της Νομαρχίας Λάρισας, του Ε.Ο.Τ και άλλων οργανισμών.

Λειτουργεί από το 1985. Εδώ οι γυναίκες αποφάσισαν να αναζωπυρώσουν τη σπάνια εστία από όπου ακτινοβόλησε το πνεύμα του συνεργατισμού, που έδωσε λύσεις πρωτοπόρες σε θέματα κοινωνικής οργάνωσης. Διαθέτει εξήντα δωμάτια στα σπίτια των μελών.

Ένας άλλος Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός είναι της Ζαγοράς Πηλίου, όπου ιδρύθηκε το 1993 και αποτελείται από πενήντα γυναίκες που θέλησαν να αξιοποιήσουν τις παραδόσεις τους και να προσφέρουν υπηρεσίες με μεράκι και ποιότητα. Η περιοχή της Ζαγοράς είναι πλούσια σε φρούτα, βότανα και λουλούδια. Υπάρχει όμως και μια σπουδαία παράδοση, κυρίως στην κατασκευή γλυκών, όπου από εκεί αντλούνται συνταγές για προϊόντα αγνά, ποιοτικά και νόστιμα.

Επίσης, ένας άλλος συνεταιρισμός είναι ο Γεωργοτουριστικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών «Η Κυπάρισσος». Ιδρύθηκε το 1985 με πρωτοβουλία των γυναικών και με υποστήριξη του Υπουργείου Γεωργίας, του ΕΟΜΜΕΧ, του ΠΑΣΕΓΕΣ, της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και του Ε.Ο.Τ. Εδρεύει στην Αράχοβα του νομού Βοιωτίας και παράγει χειροποίητα ολόμαλλα υφαντά, χρυσοκεντήματα που απεικονίζουν εκκλησιαστικά θέματα, διακοσμητικά κ.α.

Στην Χίο και συγκεκριμένα στην Καλλιμασιά συναντάμε το συνεταιρισμό Χειροτεχνίας και Λαϊκής Τέχνης που ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1984 από το μεράκι μιας ομάδας γυναικών να διαδώσουν την παράδοση μέσα από το κέντημα, το πλέξιμο και συγχρόνως να εξασφαλίσουν ένα συμπληρωματικό εισόδημα. Ο συνεταιρισμός έχει 44 μέλη, από τα οποία τα 25 είναι ενεργά. Διαθέτει εκθετήριο στην Καλλιμασιά όπου εκεί είναι και το εργαστήριο του και παράγει κεντήματα κάθε είδους, πάνινες κούκλες με παραδοσιακές ενδυμασίες, οι οποίες, γεμίζονται με βαμβάκι από ειδική μηχανή, ζωγραφίζονται στο χέρι και παράγονται σε τρία διαφορετικά μεγέθη.

Πιο Βόρεια στον νομό Φλώρινας και στην κοινότητα Νυμφαίου, εντοπίζουμε έναν ακόμα συνεταιρισμό που ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1994

και αριθμεί 65 μέλη. Σκοπός του συνεταιρισμού είναι η οικονομική και πνευματική ανάπτυξη των μελών του, η διατήρηση του παραδοσιακού οικισμού του Νυμφαίου, της ιστορικής φυσιογνωμίας του και του φυσικού περιβάλλοντος του. Μέρος των κερδών του συνεταιρισμού μοιράζεται στις γυναίκες εταίρους , ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό προσφέρεται στην κοινότητα Νυμφαίου για έργα και επενδύσεις. Ορισμένα από τα προϊόντα που παράγει είναι μαρμέλαδες, γλυκά του κουταλιού, τραχανάδες, ξυλοκατασκευές, χειροτεχνήματα του Νυμφαίου κ.α.

Εξίσου αξιόλογοι και αρκετά γνωστοί είναι α) ο αγροτικός βιοτεχνικός συνεταιρισμός Βελβεντού στην Κοζάνη, που ιδρύθηκε το 1985, όπου μετέπειτα ιδρύθηκε το 1998 ο γυναικείος ηπειρωτικός συνεταιρισμός μετά από αίτημα γυναικών της περιοχής, β) ο αγροτικός συνεταιρισμός Ροβιών Ευβοίας που ιδρύθηκε το 1978 και ασχολείται με την παραγωγή και τυποποίηση ελιάς από το 1982 και τέλος γ) ο γυναικείος αγροτουριστικός συνεταιρισμός Δαδιάς στο Σουφλί, που ιδρύθηκε το 1993 και έχει 40 μέλη, και πολλοί άλλοι ([http:// www.ia.gov.gr](http://www.ia.gov.gr))

2.4. Τα τοπικά προϊόντα.

Τα τοπικά προϊόντα είναι τα φυσικά εκείνα προϊόντα που επεξεργάζονται οι υπηρεσίες ή οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι επιχειρήσεις σε αγροτικές ζώνες με χωρική οριοθέτηση και συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ταυτότητα. Τα προϊόντα αυτά κατέχουν μια ξεχωριστή θέση στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού και των αγροτικών περιοχών , όπως έχει επισημάνει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη γνωμοδότηση της το Σεπτέμβριο του 1998.

Τα τοπικά προϊόντα χαρακτηρίζονται από έντονο ανταγωνισμό , λόγω των εμπορικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν κατά τη διάθεση τους στην

αγορά, δυσκολίες οι οποίες είναι συχνά ανυπέρβλητες για τις μικρές παραγωγικές μονάδες.

Ένας τρόπος αντιμετώπισης του ανταγωνισμού , είναι η εξασφάλιση της ποιότητας του τοπικού προϊόντος. Η ποιότητα ,έννοια σύνθετη και πολύπλοκη, εκφράζει την ικανότητα του προϊόντος να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις του καταναλωτή. Δεν αρκεί όμως η προέλευση του ως απόδειξη της καλής του ποιότητας .Για παράδειγμα, ενώ ένα προϊόν προέρχεται από το αγρόκτημα δεν συνεπάγεται ότι αυτό θα είναι απαραίτητα και ποιοτικό. Γι' αυτό το λόγο, σήμερα έχουν αναπτυχθεί εργαλεία βασισμένα σε πρότυπα αποδεκτά από την παγκόσμια κοινότητα (ISO,HACCP).Αυτά απονέμουν σήματα ποιοτικής διάκρισης και πιστοποιήσεις για την προώθηση των προϊόντων σε ειδικά τμήματα της αγοράς. (Λαζανά Φιλιώ,2005, σελ.13-14)

Σύμφωνα με τα συστήματα διασφάλισης της παραγωγής υγιεινών προϊόντων π.χ. ISO, HACCP, αναφέρονται όλα τα μέτρα που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να εξασφαλίζεται η ποιότητα των τροφίμων και η συμμόρφωση με τη νομοθεσία , οι γενικές και οι ειδικές απαιτήσεις που αφορούν την εφαρμογή των κανόνων υγιεινής. Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί πρωταρχικής σημασίας παράγοντα για την ποιότητα τους και αφορά την προστασία του καταναλωτή με την παραγωγή τροφίμων, τα οποία δεν θα προκαλέσουν βλάβη στην υγεία του. Αποτελεί ηθική και νομική υποχρέωση του παρασκευαστή και των δημοσίων αρχών αλλά και πρωταρχικής σημασίας απαίτηση του ιδίου του καταναλωτή.

Η γαστρονομία είναι από τα βασικά στοιχεία που δημιουργούν μια πετυχημένη προσφορά και ατμόσφαιρα για το τουριστικό προϊόν που παρέχουμε, γιατί συνδυάζει δυο βασικά σημεία: α) μυεί τον πελάτη στην τοπική γαστρονομία και στα τοπικά προϊόντα, εισάγοντας παράλληλα την μοναδικότητα της κουζίνας του κάθε τόπου , β) είναι ένας τρόπος βελτίωσης του τοπικού εισοδήματος , τόσο γιατί προσφέρονται επιπλέον υπηρεσίες, όσο

και γιατί ο πελάτης γνωρίζει τα προϊόντα τα οποία συνήθως επιθυμεί να αγοράσει.

Συνεπώς , εάν λειτουργεί ένας συνεταιρισμός , ένα κατάστημα – εκθετήριο ή ακόμα και ένα οινοποιείο ,αρτοποιείο, ζαχαροπλαστείο, οι πωλήσεις μπορούν να αυξηθούν ακόμη περισσότερο. Επίσης, σε κάποιους αγροτουριστικούς προορισμούς , πραγματοποιούνται μαθήματα τοπικής κουζίνας που παραδίδονται στους διαμένοντες στο αγρόκτημα, τα οποία δημιουργούν ένα ολοκληρωμένο «πακέτο» που ονομάζουμε « θεματικός τουρισμός». Στην Κρήτη για παράδειγμα, έχουμε αγροκτήματα ή ξενώνες που παραδίδουν μαθήματα-σεμινάρια Κρητικής κουζίνας.

Έτσι όπως καταλαβαίνουμε , η γαστρονομία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ποιοτικής και ολοκληρωμένης παροχής του αγροτουρισμού. Το φαγητό το οποίο προσφέρεται στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει πάντα να είναι καλής ποιότητας ,ποικιλίας, ξεχωριστή και παραδοσιακή συνταγή, φτιαγμένο με αγνά τοπικά προϊόντα. Η παροχή δεν πρέπει να μπερδεύεται ποτέ με προϊόν που μπορεί π.χ. κανείς να βρει στην ευρεία κατανάλωση. Όταν μπορούμε να ενισχύσουμε το προϊόν αυτό με αυτά της πιστοποιημένης βιολογικής καλλιέργειας, τότε προωθούμε ακόμη περισσότερο την ποιότητα στις παροχές μας.

Η βιολογική γεωργία είναι κατάληξη μιας σειράς μελετών και το αποτέλεσμα της ανάπτυξης διαφορών εναλλακτικών μεθόδων γεωργικής παραγωγής που ξεκίνησαν από την αρχή του αιώνα. Θεωρεί πολύ σημαντικό και σέβεται τις φυσικές ισορροπίες. Απέχει από την εφαρμογή της γεωργίας που επιδίωκε τη μέγιστη παραγωγή και απόδοση μέσω παρεμβάσεων με χημικά προϊόντα. Η αύξηση της ζήτησης για τη βιολογική γεωργία οφείλεται, στην απαίτηση των καταναλωτών να τους προσφέρονται προϊόντα τα οποία παράγονται με μεθόδους που προστατεύουν το περιβάλλον.

Μπορούμε να αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες προτεραιότητες των σκοπών της βιολογικής γεωργίας, όπως να διατηρήσει και να αυξήσει

μακροπρόθεσμα τη γονιμότητα του εδάφους , να περιορίσει όλες τις μορφές ρύπανσης που προέρχονται από την γεωργική πρακτική και να εργαστεί όσο είναι δυνατόν με υλικά που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν σε ένα αγρόκτημα.

Ουσιαστικά η βιολογική γεωργία είναι ένας τρόπος ανάπτυξης που καθορίζεται από την οικονομική κατάσταση και την ικανότητα του αγρότη να υιοθετεί εναλλακτικές λύσεις καλλιέργειας με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και τις νέες ανάγκες των καταναλωτών που διαμορφώνουν μια συγκεκριμένη αγορά ζήτησης.

Στο πλαίσιο της φιλοσοφίας του αγροτουρισμού ο τουρίστας επιζητεί τη μύηση στον παραδοσιακό τρόπο ζωής και ειδικά τη συνύπαρξη με την αγροτική οικογένεια. Συνεπώς η παραγωγή και η διάθεση ιδιοπαραγόμενων προϊόντων αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας μιας αγροτουριστικής επιχείρησης. Σε αυτό συντελεί και η προβολή τους μέσω κάποιων γιορτών και πανηγυριών , όπως τα προϊόντα της Επιδαύρειας Γης , η γιορτή της φράουλας στην Κατερίνη και άλλα.

Υπάρχουν ορισμένοι κανόνες οι οποίοι καθορίζονται για την προστασία των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων των προϊόντων , δηλαδή προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης(ΠΓΕ). Προϊόντα «ΠΟΠ» θεωρούνται εκείνα των οποίων τα χαρακτηριστικά συνδέονται με το περιβάλλον της συγκεκριμένης περιοχής , όπως π.χ. μήλα Ζαγοράς, ελιές Καλαμών, ξερά σύκα Κύμης, γραβιέρα Κρήτης, λαδοτύρι Μυτιλήνης, μαστίχα Χίου κ.α.

Στην άλλη κατηγορία των «ΠΓΕ» ως κριτήριο προσδιορίζεται κάποιο χαρακτηριστικό με την προϋπόθεση να είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον τόπο στον οποίο παράγονται ,όπως για παράδειγμα το Κρητικό παξιμάδι, το λάδι Λακωνίας και το λάδι Ζακύνθου.

(Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 63-65, 119-127)

Συνεπώς είναι φανερό, ότι η εντατική καλλιέργεια έχει καταστρέψει όλα τα αποθέματα τροφίμων της γης και έχει προσφέρει στους ανθρώπους προϊόντα που μόνο κατά σχήμα θυμίζουν αυτό που θα έπρεπε να είναι το προϊόν που χρησιμοποιούν όπως για παράδειγμα το κρέας και άλλα προϊόντα τα οποία αποτελούν κίνδυνο για την υγεία των καταναλωτών λόγω λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Γι' αυτό καθιστά απαραίτητη τη χρησιμοποίηση της Βιολογικής Καλλιέργειας για να υπάρχει ποιότητα και έλεγχος στα προϊόντα.

2.5. Το προφίλ του Αγροτουρίστα.

Για τον επισκέπτη, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια διαδικασία που προωθεί μια μορφή ταξιδιού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση, βασισμένη στη γνωριμία του με την τοπική κουλτούρα, ιστορία και καθημερινότητα. Μια συνολική εμπειρία κατά την οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τον ντόπιο τρόπο ζωής και συνδυάζει την αναψυχή με την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του για κοινωνικά, ιστορικά, περιβαλλοντικά και άλλα θέματα της εκάστοτε περιοχής.

Οι τουρίστες επιδιώκουν συχνά να βρεθούν σε ένα τοπίο που δεν έχει απολύτως καμία σχέση με αυτό που έχουν συνηθίσει, για να βιώσουν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής. Επομένως, μπορούν να κάνουν διακοπές που θα είναι αφιερωμένες στην εξερεύνηση της υπαίθρου και των γραφικών χωριών στην εξοικείωση με την τοπική κουζίνα και τη λαϊκή τέχνη, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν ένα δροσερό και απολαυστικό διάλλειμα από το αστικό περιβάλλον που οι περισσότεροι βιώνουν καθημερινά δεδομένου ότι ο τουρίστας στον αγροτουρισμό δεν είναι εσώκλειστος σε μια μονάδα, αλλά κινείται ελεύθερος στο δημόσιο χώρο.

Έτσι , η γενική εντύπωση που προσλαμβάνει επηρεάζεται από την εικόνα και την αξία του περιβάλλοντος .

Ο αστός επισκέπτης δεν αναζητά απλώς κάποια ενοικιαζόμενα δωμάτια στη « μέση του πουθενά » , ούτε ένα πρόχειρο και απρόσωπο περιβάλλον . Δεν αναζητά τη διακόσμηση του αστικού σπιτιού του αλλά τη χαρακτηριστική διακόσμηση του αγροτόσπιτου . Αυτό όμως σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι δεν επιζητά την άνεση , τις παροχές , την καθημερινότητα , τα οποία συνδυάζει η ζεστή φιλοξενία που θέλει να βρει σε έναν τόπο , ώστε να τον αισθανθεί οικείο , δικό του και να θέλει να έρθει ξανά . (Ασκέλη Στέλλα , 2005 , σελ. 60-61)

Οι Αγροτουρίστες θεωρούνται άτομα πολυταξιδεμένα και αναζητούν τουριστικούς προορισμούς με σκοπό να υπάρχει μια ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία . Ο Αγροτουρισμός απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, με εξαίρεση τις δραστηριότητες περιπέτειας , για τις οποίες εκ των πραγμάτων πρέπει να υπάρχει καλή φυσική κατάσταση και νεότερη ηλικία.

Σ' όλο τον κόσμο , ο αγροτουρίστας θεωρείται ποιοτικός , υψηλών προδιαγραφών και σημαντικής αγοραστικής δύναμης . Ξέρει ακριβώς τι ζητάει και δεν αρκείται σε καταστάσεις που δεν τον ικανοποιούν. Επιδιώκει συνήθως να μη μένει παθητικός αλλά να εντρυφεί στην αγροτική ζωή και στις δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με τη φύση.

(Ασκέλη Στέλλα , 2005 , σελ. 55,31)

Σύμφωνα με μια έρευνα που διεξήχθη το 2000 από τον Mastenholz , σχετικά με το προφίλ των αγροτουριστών, όσον αφορά, τη στάση συμπεριφοράς και τα δημογραφικά τους στοιχεία, υπάρχουν οι εξής τέσσερις κατηγορίες :

A. Οι αγροτουρίστες που τα θέλουν όλα .

Πρόκειται για άτομα που ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες μιας αγροτικής περιοχής . Πρωταρχικό ρόλο για αυτούς αποτελούν οι

δραστηριότητες . Είναι νέοι , πηγαίνουν διακοπές περισσότερο από μια φορά το χρόνο και ταξιδεύουν σε γκρουπ .

B. Οι ανεξάρτητοι αγροτουρίστες .

Ενδιαφέρονται για μια ανεξάρτητη ταξιδιωτική εμπειρία σε ένα ήρεμο και καθαρό περιβάλλον .Επιδίδονται σε περιπάτους , πεζοπορία, είναι συνήθως στην ηλικία των 40 και επηρεάζονται από τις συστάσεις τρίτων.

Γ. Οι ρομαντικοί αγροτουρίστες .

Πρόκειται για άτομα τα οποία ενδιαφέρονται για τον πολιτισμό και την παράδοση και για το ήρεμο και καθαρό περιβάλλον μιας αγροτικής περιοχής. Δίνουν έμφαση σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας. Συνδέονται συναισθηματικά με την αγροτική περιοχή και ενδέχεται να την ξαναεπισκεφτούν.

Δ. Οι αγροτουρίστες της υπαίθρου.

Είναι άτομα που ενδιαφέρονται τόσο για το ήρεμο και καθαρό περιβάλλον όσο και για τις κοινωνικές επαφές .Δεν δίνουν έμφαση στην παράδοση και στον πολιτισμό αλλά στην ιππασία και ποδηλασία.

(Λαζανά Φιλιώ,2005,σελ.18-19)

Ειδικότερα για τον αγροτουρισμό στην Ελλάδα η καθηγήτρια Γεωπονικής του ΑΠΘ, Όλγα Ιακωβίδου, σε συνεργασία με την κυρία Μαρία Παρταλίδου, παρουσίασαν μια ερευνά με θέμα «Μεσογειακός τουρισμός πέρα από τις νέες τάσεις στον τουρισμό και την κοινωνική οργάνωση του χώρου», στο πέμπτο μεσογειακό συνέδριο που έγινε στην Θεσσαλονίκη και στο οποίο συμμετείχαν 339 αγροτουρίστες. Από το σύνολο αυτών , διαπιστώθηκε ότι ποσοστό 50,74% είναι άντρες και 42,26% γυναίκες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτουριστών έχει ηλικία μεταξύ 19-35 ετών και ακολουθούν οι ηλικίες από 36 έως 55 ετών. Σε ότι αφορά στην εκπαίδευση η πλειοψηφία των μελών διαθέτουν ανώτατη εκπαίδευση με ποσοστό 60,77% και ακολουθούν οι απόφοιτοι λυκείου με 27,43% και οι απόφοιτοι τεχνικής σχολής με 6,49%.

The first part of the report discusses the importance of maintaining accurate records in the laboratory. It emphasizes the need for consistency and thoroughness in data collection and reporting. The second part of the report describes the various methods used to collect and analyze data, including the use of standardized protocols and statistical analysis. The third part of the report presents the results of the study, showing a clear trend in the data that supports the hypothesis. The final part of the report discusses the implications of the findings and suggests areas for further research.

The data collected over the course of the experiment shows a significant increase in the rate of reaction as the concentration of the reactants increases. This is consistent with the theoretical prediction that the rate of reaction is proportional to the concentration of the reactants. The results also show that the rate of reaction is affected by temperature, with higher temperatures leading to a faster rate of reaction. These findings are important for understanding the kinetics of the reaction and for developing more efficient industrial processes.

The results of the study have several implications for the field of chemistry. First, they provide a clear demonstration of the relationship between reaction rate and reactant concentration, which is a fundamental principle of chemical kinetics. Second, they show that temperature has a significant effect on the rate of reaction, which is important for understanding the effect of temperature on the equilibrium constant. Finally, the results suggest that the reaction is first-order with respect to the reactants, which is a useful piece of information for developing more detailed kinetic models.

In conclusion, this study has provided a thorough and detailed analysis of the reaction kinetics. The results are clear and consistent with the theoretical predictions, and they have important implications for the field of chemistry. The study also demonstrates the importance of maintaining accurate records and using standardized protocols in the laboratory. Finally, the results suggest that the reaction is first-order with respect to the reactants, which is a useful piece of information for developing more detailed kinetic models.

Πάντως, υπολογίζεται πως μόνο το 5% των κατοίκων της Ευρώπης επιλέγει τα τελευταία χρόνια τον λεγόμενο εναλλακτικό τουρισμό ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη Ελλάδα είναι κάτω από 1%, αφήνοντας έτσι ανοιχτό το περιθώριο περαιτέρω ανάπτυξης του.

(Αγγελίδης Άγγελος, 2005 , σελ 42-44)

Κεφάλαιο 3^ο

Περιγραφή της περιοχής.

3.1. Νομός της περιοχής (Ευρυτανία-Καρπενήσι).

Επιβλητικές βουνοκορφές, απέραντα πυκνά δάση με έλατα και βελανιδιές, εντυπωσιακά φαράγγια με ορμητικούς καταρράκτες , δεκάδες παραδοσιακά χωριά με πέτρινα δίπατα αρχοντικά συνθέτουν την εικόνα της Ευρυτανίας που στέκεται με τα περήφανα βουνά της καταμεσής της Ρούμελης και περιμένει τους χιλιάδες επισκέπτες της για να τους προσφέρει απολαύσεις και εμπειρίες.

Ο νομός Ευρυτανίας, που είναι μια από τις περιοχές με το καθαρότερο περιβάλλον στον κόσμο, θεωρείται ως ιδανικός προορισμός για όσους αναζητούν την δράση και τις συγκινήσεις που προσφέρουν τα παιχνίδια του βουνού, του χιονιού και του νερού αλλά και για όσους θέλουν να χαλαρώσουν από το άγχος της καθημερινότητας. Η Ευρυτανία έχει έκταση 1870 τετρ. χιλ. , 32.000 κατοίκους και συνορεύει με τους νομούς της Φθιώτιδας(ανατολικά) , Αιτωλοακαρνανίας (Νοτιοδυτικά) και Καρδίτσας (Βόρεια).

Το Καρπενήσι συνδυάζει το βουνό και τις λίμνες, τα δάση και τα ποτάμια , τις πεδιάδες και τις πλαγιές, δημιουργώντας έναν ιδανικό ταξιδιωτικό προορισμό για κάθε αναζήτηση εναλλακτικού τουρισμού. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει μοναδικές στιγμές, κάνοντας αγροτουρισμό, θρησκευτικό ή αρχαιολογικό τουρισμό, ενώ η γνωριμία με την γεωργική παράδοση και την γαστρονομία της περιοχής συμπληρώνει ευχάριστα το πρόγραμμα της περιήγησης. Έτσι, κάποια από τα παραδοσιακά προϊόντα που συναντάμε στο Καρπενήσι και γενικότερα στο νομό της

Ευρυτανίας είναι γλυκά του κουταλιού και μαρμελάδες από ντόπια μούρα και βατόμουρα, αγριοκέρασο, κυδώνι, αγριόμηλο και σύκο.

Επίσης, τα ζυμαρικά της περιοχής κυρίως τραχανάς και χυλοπίτες καθώς και αφεψήματα, όπως τσάι του βουνού, χαμομήλι αλλά και λεβάντα. Ένα ακόμα μοναδικό προϊόν της Ευρυτανίας είναι το προσούτο του Προυσού, ένα από τα νοστιμότερα και πιο εκλεκτά αλλαντικά.

(<http://www.επταλία.gr>)

Όσο εντυπωσιακό είναι το σήμερα της Ευρυτανίας άλλο τόσο είναι και το χθες που χάνεται στα βάθη των αιώνων. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας η περιοχή γνώρισε περιόδους μεγάλης ακμής, αφού υπήρξε διοικητικό και εμπορικό κέντρο. Ο μεγάλος ξεσηκωμός του 1821 βρήκε την Ευρυτανία έτοιμη να βοηθήσει, με κορυφαία στιγμή του απελευθερωτικού αγώνα στο Κεφαλόβουνο Καρπενησίου. Μετά την επανάσταση, το Καρπενήσι μετονομάστηκε σε Οιχαλία, όνομα που διατήρησε μέχρι το 1840. Επίσης, η Ευρυτανία βρέθηκε και πάλι στο προσκήνιο της ιστορίας κατά την διάρκεια της γερμανό-ιταλικής κατοχής μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πολλοί πιστεύουν ότι η Ευρυτανία με τον ορεινό όγκο της είναι κατάλληλη μόνο για χειμερινό τουρισμό. Η αλήθεια είναι ότι η περιοχή εκτός από τις άρτιες τουριστικές υποδομές της, έχει προικιστεί και με ένα περιβάλλον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που γεμίζει κάθε επισκέπτη με μοναδικές εικόνες σε όλες τις εποχές του χρόνου.

Με την ποικιλία του φυσικού περιβάλλοντος προσφέρεται για πολλές μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως πεζοπορία σε δασικά μονοπάτια, rafting στα νερά των ποταμών, την διάβαση φαραγγιών αλλά και εξορμήσεις με αυτοκίνητα 4x4 στα μαγευτικά βουνά της. Από τις δημοφιλείς υπαίθριες δυνατότητες είναι οι διαδρομές ορειβασίας και πολύ εύκολη διαδρομή που συνδυάζεται με επίσκεψη στο ιστορικό μοναστήρι του Προυσού, που είναι από την περιοχή του Προυσού προς τη Μαύρη σπηλιά. Η διαδρομή διαρκεί

περίπου 2 ώρες και απευθύνεται σε όλους τους αρχάριους και προχωρημένους.

Μεγάλη εναλλαγή διαφορετικών οικοσυστημάτων και μια πανδαισία χλωρίδας και πανίδας δημιουργούν ένα από τα λίγα εναπομείναντα αμόλυντα μέρη του τόπου μας. Όποια εποχή και να περάσει κάποιος επισκέπτης από την Ευρυτανία θα τον υποδεχθεί ένας διαφορετικός «φυσικός πίνακας χρωμάτων και ήχων».

Φυσικά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί, μοναστήρια και εκκλησίες είναι σήμερα στην διάθεση του επισκέπτη. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ορισμένα από τα σημαντικότερα μνημεία και αξιοθέατα, όπως το γεφύρι Βιβιανής, την μαύρη σπηλιά, κοντά στο χωριό Προυσός, την Αγία Τριάδα στο Καρπενήσι, Ζωοδόχο Πηγή στο Φουρνά, το μοναστήρι της Παναγίας στον Προυσό, το καταφύγιο του Βελουχιού, Μεγάλο και Μικρό χωριό, Φαραγγί “Κλειδί” στον δρόμο για Προυσό, γέφυρα Επισκοπής που συνδέει την Ευρυτανία με την Αιτωλοακαρνανία κ.α.

Πρωτεύουσα του νομού της Ευρυτανίας είναι το Καρπενήσι, το οποίο είναι κτισμένο στους Πρόποδες του όρους Τυμφρηστού σε 960 υψόμετρο σε ένα καταπράσινο από έλατα περιβάλλον. Αποτελεί έναν από τους κυριότερους προορισμούς χειμερινών διακοπών της Ελλάδας και είναι ιδανική βάση για εξορμήσεις όλο τον χρόνο και υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν κάθε εποχή, όπως η πεζοπορία μέσα στο δάσος ή δίπλα στο ποτάμι, η διάσχιση φαραγγιών με την συνοδεία έμπειρων οδηγών.

Επίσης, άλλες δραστηριότητες τις οποίες μπορεί να ασχοληθεί ο επισκέπτης είναι η τουριστική ιππασία, η τοξοβολία, η καταρρήχηση καθώς και η επίσκεψη του χιονοδρομικού κέντρου για ski, snowboard. Με αφετηρία το Καρπενήσι, αξίζει κανείς να επισκεφτεί τα διάσπαρτα χωριά και να απολαύσει τα παραδοσιακά προϊόντα.

Ορισμένα από τα χωριά είναι οι Κορυσχάδες, το Μικρό και το Μεγάλο χωριό , το Κλαυσί που θα αποτελέσουν τη βάση για μια εξερεύνηση της περιοχής της Ευρυτανίας.

Στο πέρασμα της ιστορίας η πόλη έζησε πάμπολλες καταστροφές από Τούρκους, Αρβανίτες και Γερμανούς. Κατά τον 18^ο αιώνα λειτούργησε εδώ η περίφημη σχολή του Ευγενίου Γιαννούλη του Αιτωλού. Για την προέλευση του ονόματος υπάρχουν διάφορες εκδοχές : α) από τον πρώτο οικιστή της πόλης ονόματι Κάρπο που ήρθε στην περιοχή , β) από την αρχαία πόλη Καρνάσιο που μπορεί να βρίσκεται στην περιοχή και γ) από τις τουρκικές λέξεις « *καρ*» που θα πει χιόνι και « *beniss*» που θα πει σκέπασμα. Δηλαδή “Καρ-Μπενίς” είναι ο χιονοσκεπής τόπος.

Το Καρπενήσι είναι από τις καθαρότερες πόλεις της Ελλάδας και η νοοτροπία που έχουν αναπτύξει οι κάτοικοι του είναι παρόμοια με της Κεντρικής Ευρώπης. Κάθε καλοκαίρι τον Ιούλιο και τον Αύγουστο το Καρπενήσι παρουσιάζει μια σειρά από πολιτιστικά δρώμενα. Θεατρικές παραστάσεις , χορευτικά συγκροτήματα, σχήματα που παίζουν παραδοσιακή μουσική, συναυλίες γεμίζουν την περιοχή με ζωντάνια, κίνηση, χρώμα. Για 2 ολόκληρους μήνες η πόλη προσφέρει θέαμα , γνώση και ευχάριστες στιγμές. Είναι μια συνήθεια που ανατρέχει αιώνες πριν και διατηρεί μέχρι και σήμερα τον παραδοσιακό χαρακτήρα της.

3.1. Περιγραφή υποβαθμισμένης περιοχής.

(Φιδάκια Ευρυτανίας)

Νότια και δυτικά από το Καρπενήσι ανάμεσα στις Βορειοδυτικές παρυφές της Χελιδόνας και αφήνοντας την Εθνική οδό Καρπενησίου-Αγρινίου, στο Χάνι Μπαγασάκη, ο δρόμος κατηφορίζει ελαφρά, φιδοσέρνεται στις δασωμένες υπώρειες της χελιδόνας, αφήνει στα δεξιά του τα απλωμένα χωριά Μηλιά, Στεφάνι και Σελλά και καταλήγει μετά από δεκαεπτά χιλιόμετρα ονειρεμένης διαδρομής στο χωριό Φιδάκια. Βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από την παλιά κοίτη του ποταμού Μέγδοβα 100 μέτρα ψηλότερα από τη θάλασσα.

(Δήμας Αντώνης, 2005,σελ.99)

Στο μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής προς το χωριό, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τη θέα της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών, η οποία αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης στην Ευρυτανία λόγω του μεγαλύτερου αριθμού των δραστηριοτήτων.

Το φράγμα των Κρεμαστών θεωρείται ως το μεγαλύτερο γεώφραγμα της Ευρώπης με ύψος στάθμης νερού 153 μέτρα , πλάτος 500 μέτρα. Συγκεντρώνει τα νερά των ποταμών Αχελώου, Αγραφιώτη και Ταυρωπού, δημιουργώντας μια μεγάλη τεχνητή λίμνη. Η δημιουργία του φράγματος και η συσσώρευση μεγάλου όγκου νερού είχε ως αποτέλεσμα την μεταβολή του κλίματος στην περιοχή , τον καταστρεπτικό σεισμό της 5^{ης} Ιουλίου 1966.

Παράλληλα, την εγκατέλειψαν αρκετοί οικισμοί και καλλιεργήσιμα εδάφη, ενώ χάθηκε στα νερά της λίμνης η Επισκοπή, μια από τις σημαντικότερες εκκλησίες της περιοχής. Μέχρι τελευταία στο χώρο της

τεχνητής λίμνης αναπτύχθηκαν ιχθυοκαλλιέργειες από την εταιρία τοπικής ανάπτυξης του Καρπενησίου ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Α.Ε. (<http://www.e-city.gr>)

Τα Φιδάκια είναι ίσως το ωραιότερο χωριό της Ευρυτανίας, όσον αφορά την λειτουργικότητα, τη δομή και οικιστική εμφάνιση, πέτρινα σπίτια, καλντερίμια , πλακόστρωτους δρόμους , τα οποία βρίσκονται σε ακτινωτή διάταξη γύρω από την υπερυψωμένη πλατεία και την μεγαλόπρεπη εκκλησία της Γέννησης της Θεοτόκου. Ένας ορεινός παράδεισος , ένα μικρό μπαλκόνι περιτριγυρισμένο από ελατόδασος με θέα στα φιόρδ της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών. Βρίσκεται στα χίλια μέτρα ύψος με τους μόνιμους κατοίκους (υλοτόμοι, ηλικιωμένοι, κτηνοτρόφοι.) Για την ονομασία του χωριού μπορούμε να πούμε ότι το “Φιδάκια” είναι παράφραση του “Φρυδάκια”, το οποίο βγήκε από το σχήμα των κορυφογραμμών των γύρω βουνών.

(<http://www.e-city.gr>)

Η ιστορία της περιοχής ξεκινά από πολύ παλιά. Στη θέση Καστρί πιο κάτω από τα Φιδάκια, στη παλιά κοίτη του ποταμού Μέγδοβα σώζονται ίχνη αρχαίας οχύρωσης που ταυτίζεται με την θέση της αρχαίας τότε ανατολικής πόλης Οιχαλίας. Το δύσβατο της Ευρυτανικής γης την έκανε διαχρονικό ορμητήριο των κυνηγημένων, όπως ο Καραϊσκάκης και ο Μάρκος Μπότσαρης που όργωσαν τα ψηλά βουνά και τις βαθιές χαράδρες της. Το χωριό Φιδάκια πρωτοαναφέρεται στα 1880. Στα 1912 χτίστηκε η εκκλησία της Γέννησης της Θεοτόκου, η οποία γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Στα προπολεμικά χρόνια τα Φιδάκια έφθασαν να αριθμούν 250 κατοίκους και η πληθυσμιακή συρρίκνωση άρχισε από τον εμφύλιο πόλεμο και δεν σταμάτησε μέχρι τις μέρες μας .

Στο χωριό έχουν αναπαλαιωθεί και λειτουργούν τρία πέτρινα παραδοσιακά κτίρια, όπου στεγάζονται οι ξενώνες και μια ταβέρνα. Τα δωμάτια άνετα και λιτά διακοσμημένα, απλά επιβεβαιώνουν το γούστο και την νοοτροπία του ξενοδόχου (μεγάλοι καθρέφτες, ζεστά στρωσίδια και υφαντά). Σχεδόν τρία χιλιόμετρα πιο κάτω βρίσκεται ένα από τα ομορφότερα

σημεία με θέα την λίμνη των Κρεμαστών στη θέση “Τσαγκαράλωνο” , όπου σε έναν καλαίσθητο χώρο αναψυχής υπάρχει μια πηγή και ένα κιόσκι. Σε ένα χάσμα του βουνού αποκαλύπτεται από ύψος 100 μέτρων η πανοραμική εικόνα της λίμνης των Κρεμαστών και η γέφυρα της Επισκοπής. Αν βρεθεί κάποιος επισκέπτης εκεί μέρα με διαύγεια , θα απολαύσει ένα εντυπωσιακό θέαμα από τούτη την ανεμοδαρμένη ράχη.

Το σημείο ενδείκνυται για υπαίθριες δραστηριότητες, όπως rafting , τοξοβολία, αναρρίχηση. Στην ευρύτερη περιοχή αξίζει να επισκεφτεί κανείς τις πηγές και τον σχεδόν έρημο γειτονικό οικισμό “Ισιώματα” (υψόμετρο 650 μέτρα) όπου διακρίνονται ίχνη αρχαίας οχύρωσης.

(Δήμας Αντώνης, 2005, σελ.101,105,106,109)

Επομένως, παρατηρούμε σύμφωνα με την περιγραφή της περιοχής , ότι τα Φιδάκια διαθέτουν κάποια στοιχειώδη υποδομή όσον αφορά την διαμονή, σίτιση, ενδείκνυται για υπαίθριες δραστηριότητες, λόγω της τεχνητής λίμνης και απουσιάζει κάποιος συνεταιρισμός ή επιχείρηση που θα μπορούσε να αναδείξει τα τοπικά προϊόντα της περιοχής. Συνεπώς υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης και βελτίωσης των ήδη υπαρχόντων δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τον αγροτουρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Τρόποι Ανάπτυξης Περιοχής (Φιδάκια Ευρυτανίας)

4.1. Επιχειρήσεις- Παραδοσιακά καταλύματα.

Στις μέρες μας , η ερήμωση των ορεινών χωριών και ορισμένων μειονεκτικών περιοχών της Ελλάδας που για κάποιους λόγους έχουν σταματήσει να παρουσιάζουν κάποια ευκαιρία ανάπτυξης ή αξιοποίησης, χρειάζεται να βρεθούν κάποιοι συγκεκριμένοι τρόποι ανάπτυξης.

Επομένως, προϋποθέτει σταθερές υποδομές, σεβασμό στην παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά και μια παραγωγική δραστηριότητα που θα δημιουργεί θέσεις εργασίας στους νέους και τους άνεργους, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο αγροτουριστικό προϊόν, που θα αναδείξει τα πλεονεκτήματα και την ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής.

Συγκεκριμένα , η περιοχή η οποία εξετάζουμε παρουσιάζει κάποια πλεονεκτήματα, όπως εύκολη πρόσβαση για τον επισκέπτη, παραδοσιακή αρχιτεκτονική , τοπική γαστρονομία, δραστηριότητες στη φύση, μνημεία, φυσικό πλούτο και ανεξάντλητους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή δεν έχει σκεφτεί να αξιοποιήσει.

Παρόλα τα πλεονεκτήματα που αντικειμενικά έχει ο τόπος, το χωριό είναι σχεδόν άγνωστο στο ευρύ τουριστικό κοινό και ελάχιστες ενέργειες έχουν γίνει για την προώθηση του . Υπάρχουν κάποια μειονεκτήματα, όπως η έλλειψη βασικών υπηρεσιών ανάγκης (π.χ. αγροτικό ιατρείο, φούρνος , καφενείο), καθώς και η ύπαρξη του μοναδικού παραδοσιακού ξενώνα που υπάρχει στο χωριό θεωρείται κατά κάποιο τρόπο απομονωμένος. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω για την αναβάθμιση της συγκεκριμένης περιοχής χρειάζεται να υπάρξουν κάποιοι τρόποι που Θα βοηθήσουν την αγροτική περιοχή Φιδάκια να αναπτυχθεί και να αξιοποιηθεί, σύμφωνα με το μοντέλο του αγροτουρισμού.

Συνεπώς, ένας από τους σημαντικότερους τρόπους ανάπτυξης είναι η ενσωμάτωση μιας επιχείρησης στην περιοχή, δηλαδή ενός δεύτερου παραδοσιακού καταλύματος, το οποίο θα πρέπει να συμβαδίζει με τα χαρακτηριστικά της περιοχής όσον αφορά την εξωτερική αρχιτεκτονική, καθώς και τον αριθμό των κλινών, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και τους κατοίκους του συγκεκριμένου χωριού. Το συγκεκριμένο προσωπικό που θα απαρτίζει αυτή τη δεύτερη επιχείρηση που προαναφέραμε, θα πρέπει να υπάρχει σε μόνιμη βάση, έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί και να προσφέρει υπηρεσίες όλη την εποχή του χρόνου, αφού ο παράγοντας άνθρωπος παίζει σημαντικό ρόλο για τη διατήρησή της.

Επίσης, θα πρέπει να είναι καταρτισμένο και εάν είναι δυνατόν με ανθρώπους που θα διαθέτουν γνώσεις και θα έχουν τουλάχιστον την στοιχειώδη εκπαίδευση σε αυτό που έχουν αναλάβει να ασχοληθούν. Επιπλέον, θα πρέπει να είναι κατά προτίμηση νέοι άνθρωποι απ' το συγκεκριμένο τόπο, δηλαδή από τα Φιδάκια, οι οποίοι θα έχουν όρεξη να δουλέψουν για την ανάπτυξη ή τη βελτίωση του, με αποτέλεσμα τα οικονομικά και αναπτυξιακά οφέλη να επιστρέφουν σε αυτούς. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να υπάρχει άμεση επαφή ανάμεσα στο προσωπικό και στον πελάτη όσον αφορά τις προσφερόμενες υπηρεσίες που διαθέτει η επιχείρηση (διατροφή, κλίνες, καθαριότητα), την γνωριμία με τον τόπο, όσον αφορά κάποια μνημεία, αξιοθέατα, ακόμα και κάποιες δραστηριότητες που θα μπορούσε να κάνει ο επισκέπτης στη φύση, όπως πεζοπορία, ποδηλασία κ.α.

Επιπροσθέτως, η αγροτουριστική αυτή επιχείρηση μπορεί να διαθέτει κάποιο εργαστήριο-εκθετήριο τοπικών προϊόντων, όπως μαρμελάδες, γλυκά του κουταλιού, ζυμαρικά, γαλακτοκομικά και αφεψήματα, προβάλλοντας έτσι και την παραγωγή της συγκεκριμένης περιοχής. Μια τέτοια ενέργεια θεωρείται σπουδαία γιατί ο επισκέπτης θα μπορεί να προμηθευτεί αγνά και χειροποίητα προϊόντα, ενώ σε κάποιο μεγάλο κατάστημα της ευρύτερης

περιοχής τα προϊόντα που πωλούνται είναι πιο βιομηχανοποιημένα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χρησιμοποίηση ντόπιων και παραδοσιακών προϊόντων στην κουζίνα του συγκεκριμένου καταλύματος έχει ιδιαίτερη σημασία τόσο για τον ίδιο τον πελάτη όσο και για την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Ωστόσο, είναι σημαντικό ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση πρέπει να εφαρμόζει διάφορα συστήματα διαχείρισης της ποιότητας, π.χ. ISO, HACCP. Το διακριτικό σήμα το οποίο χορηγείται πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι και το μόνο διακριτικό σήμα, το οποίο « μένει» στην συνείδηση του καταναλωτή και του δίνει τη δυνατότητα να επιλέξει τη συγκεκριμένη επιχείρηση αντί κάποια άλλη. Έτσι, είναι σίγουρος τόσο για την ποιότητα του προϊόντος ή των υπηρεσιών που παρέχονται.

Η σημασία της ποιότητας στον αγροτουρισμό αποτελεί σημαντικό παράγοντα όχι μόνο για την επιχείρηση αλλά και για τον ίδιο τον επισκέπτη-πελάτη και συνεπώς για όλη την περιοχή, αφού απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο και ευαισθητοποιημένο κοινό. Ένας βασικός τρόπος επίτευξης και προβολής της ποιότητας είναι η πιστοποίηση.

«Στην Ελλάδα αυτή την στιγμή υπάρχουν κάποια βασικά χρηματοδοτικά προγράμματα για την ενίσχυση των επιχειρήσεων αγροτουρισμού, τα οποία θα πρέπει να ισχύουν και για το συγκεκριμένο και ευαισθητοποιημένο κατάλυμα. Είναι το επιχειρησιακό πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης-Ανασυγκρότησης της υπαίθρου (Ε.Π.Α.Α.Υ 2000-2005 Άξονας 7). Έχει ως γενικούς στόχους για την περίοδο 2000-2006 : α) τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας έναντι άλλων ανταγωνιστικών χωρών, β) βελτίωση και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και γ) τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου. Επίσης, το LEADER (2000-2006) , είναι μια πρωτοβουλία της Ε.Ε. που έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου μέσω της αειφόρου ανάπτυξης. Απευθύνεται σε όλες τις αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. Ωστόσο , στην Ελλάδα έχει εφαρμοστεί

κυρίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, ώστε να ενισχυθεί η προσπάθεια ανάκαμψής τους.

Τέλος, ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 , ο οποίος καλύπτει επενδύσεις του τουριστικού τομέα γενικότερα και του τομέα εναλλακτικού τουρισμού ειδικότερα. Χρηματοδοτεί την ίδρυση νέων επιχειρήσεων όπως θα μπορούσε να γίνει και με την συγκεκριμένη αλλά και τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση υφιστάμενων.»

(Ασκέλη Στέλλα, 2005 ,σελ. 153-154)

4.2. Αγροτουριστικές Δραστηριότητες.

Τα Φιδάκια Ευρυτανίας βρίσκονται σε τοποθεσία με φυσικό κάλλος και γενικά σε μια παρθένα φύση με αρκετά αξιοθέατα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μπορούν να αναπτυχθούν κάποιες δραστηριότητες που να έχουν άμεση σχέση και επαφή με το περιβάλλον. Η τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών προσφέρεται για κάθε είδους υπαίθριες δραστηριότητες.

Στη συγκεκριμένη περιοχή ή και στην ευρύτερη, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια εταιρία από μια ομάδα νέων ανθρώπων, οι οποίοι θα έχουν τις γνώσεις αλλά και την βασική εκπαίδευση και εμπειρία, έτσι ώστε να κατέχουν τον εξοπλισμό, για παράδειγμα κανό, ποδήλατο, βάρκες για να μπορούν να αναπτυχθούν συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως κανό κατά μήκος της λίμνης, καθώς και ορεινή ποδηλασία γύρω από αυτήν , με σκοπό να εξερευνηθούν αθέατες γωνιές της λίμνης και γενικά όλης της περιοχής γύρω από αυτήν. Επίσης, άλλη μια σημαντική δραστηριότητα που θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι η πεζοπορία καθώς και η περιήγηση με οχήματα 4x4 σε διάφορα χωριά γύρω από την λίμνη αλλά και σε ορεινές περιοχές στην ευρύτερη περιοχή.

Επιπροσθέτως, ο φυσικός πλούτος που διαθέτει η τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών προσφέρεται για ψάρεμα ακόμα και για τη δημιουργία

ιχθυοκαλλιέργειών από διάφορους τοπικούς οργανισμούς. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η τοπική οικονομία της περιοχής και βρίσκονται νέες θέσεις εργασίας για τους ανθρώπους της περιοχής. Σε αυτόν τον ορεινό παράδεισο θα μπορούσε να δημιουργηθεί κάποιο μικρό αγρόκτημα στο οποίο θα υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα σε θέματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, βιολογική καλλιέργεια, εκτροφή ζώων κ.α.

«Τέλος, με ένα ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) επιδοτούνται δράσεις στις ορεινές περιοχές και συγκεκριμένα: επισκέψιμα αγροκτήματα, υπαίθριες δραστηριότητες καθώς και πολιτιστικές δράσεις.»

(*Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 88-89*)

4.3. Μνημεία-αξιοθέατα.

Τα Φιδάκια εκτός από περιοχή με φυσικό κάλλος είναι και μια περιοχή με πλούσιο ιστορικό παρελθόν. Η ιστορία της περιοχής ξεκινά από πολύ παλιά. Στη θέση Καστρί λίγο πιο κάτω από τα Φιδάκια στην παλιά κοίτη του ποταμού Μέγδοβα σώζονται ίχνη αρχαίας οχύρωσης που ταυτίζονται με την θέση της αρχαίας τότε Αιτωλικής πόλης Οιχαλίας. Επίσης, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αρχαιολογικές ανασκαφές για να βρεθούν περισσότερα στοιχεία καθώς και ένα ενημερωτικό-τουριστικό περίπτερο, έτσι ώστε να γίνουν ευρέως γνωστά στον επισκέπτη, με σκοπό να ανακαλυφθεί η ιστορική ταυτότητα του τόπου.

Επίσης, στο μοναστήρι της Τατάρνας, το οποίο υπήρξε κρησφύγετο και χώρος περίθαλψης των επαναστατών κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας, μπορούν να δημιουργηθούν τακτικές εκδρομές από τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους, με σκοπό την επίσκεψη διαφόρων θρησκευτικών θησαυρών, όπως κεντητά άμφια, εκκλησιαστικά σκεύη και άλλα.

Ωστόσο, το δυστύχημα με το σχηματισμό της λίμνης είναι πως χωριά, εκκλησίες, μοναστήρια διαγράφηκαν παντοτινά από τον χάρτη. Το μεγαλύτερο πολιτιστικό έγκλημα αφορούσε τον καταποντισμό του Βυζαντινού ναού της επισκοπής του 8^{ου} αιώνα που ήταν αφιερωμένος στην Παναγία. Η ύπαρξη κάποιου μουσείου στη συγκεκριμένη περιοχή με εικόνες και τοιχογραφίες από το παρελθόν θα βοηθούσε για την μελέτη του μνημείου και την κατανόηση της ιστορίας της περιοχής.

(Δήμας Αντώνης, 2005, σελ.101-111)

Τέλος, με την δημιουργία του προγράμματος LEADER , οι δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν είναι και μεταξύ άλλων η προσπάθεια αξιοποίησης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (ανάδειξη μνημείων, σήμανση αξιοθέατων, αναπαλαίωση αγροτικών κτισμάτων, κατασκευή γεφυριών, οικολογικών μονοπατιών, δημιουργία λαογραφικών μουσείων, πολιτιστικών κέντρων κ.α)

(Ασκέλη Στέλλα, 2005 ,σελ. 89-90)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

MARKETING: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΟ.

5.1. Η έννοια του marketing.

Το marketing είναι το σύνολο των επιχειρησιακών ενεργειών , όπως π.χ. η ανάλυση των αναγκών και των επιθυμιών των πελατών, η τιμολόγηση, η διαφήμιση, η προώθηση των υπηρεσιών και προϊόντων με τις οποίες επιτυγχάνεται αύξηση των πωλήσεων μιας επιχείρησης. Ένα αποτελεσματικό σχέδιο marketing είναι ζωτικής σημασίας για κάθε επιχείρηση και έχει ως κύριο στόχο του να ενημερώσει τους πελάτες για τα πλεονεκτήματα των προϊόντων ή υπηρεσιών μέσα από την διαφήμιση, ενημερωτικά έντυπα και δημόσιες σχέσεις.

Επίσης, περιλαμβάνει «δικτύωση» : συμμετοχή σε συλλόγους και οργανώσεις, συμμετοχή σε εκθέσεις και επαγγελματικές εκδηλώσεις ή και, γιατί όχι, προσκλήσεις σε γεύμα. Ιδιαίτερα για μικρές επιχειρήσεις η «δικτύωση» ίσως αποτελεί την πιο σημαντική ενέργεια marketing.

Οι δύο βασικοί λόγοι που πολλές μικρές επιχειρήσεις αποτυγχάνουν μέσα στα πρώτα τρία χρόνια λειτουργίας τους είναι η έλλειψη αρχικού κεφαλαίου και η έλλειψη ικανότητας για marketing. Το marketing είναι το σύνολο πολλών ενεργειών, όπως της στρατηγικής τιμολόγησης, πώλησης, διανομής αλλά πάνω απ' όλα εμπεριέχει τον προγραμματισμό.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό μιας επιτυχημένης επιχείρησης είναι ο βαθμός στον οποίο λειτουργεί βάσει προγράμματος. Πολλές μικρές επιχειρήσεις λειτουργούν με ελάχιστο σχεδιασμό και συχνά οι ιδιοκτήτες-

διευθυντές θεωρούν ότι επειδή η επιχείρηση τους είναι μικρή έχουν τον έλεγχο των πραγμάτων. (Σκουλάς Ν., 2002, σελ.169-171)

Η διαφορά μεταξύ επιτυχημένων και αποτυχημένων επιχειρήσεων οφείλεται σε αυτό που ονομάζεται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα γι' αυτό τον λόγο αποτελεί το επίκεντρο της στρατηγικής του marketing . Το ανταγωνιστικό αυτό πλεονέκτημα επιτυγχάνεται από την επιχείρηση προσφέροντας στην αγορά διαφοροποιημένα προϊόντα ή υπηρεσίες.

Για να το πετύχει αυτό πρέπει να γνωρίζει ότι ο πιθανός καταναλωτής ενδιαφέρεται κυρίως για τα οφέλη που θα έχει ο ίδιος από την αγορά συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών και όχι για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά τους. Για να δημιουργήσει κέρδος μια επιχείρηση, πρέπει να ικανοποιήσει τον καταναλωτή αλλά πριν προσπαθήσει να τον ικανοποιήσει πρέπει να τον κατανοήσει.

Εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία για τις επιχειρήσεις είναι η μακροχρόνια ικανοποίηση των πελατών τους. Αυτός άλλωστε είναι ο μόνος λόγος που δικαιολογεί την ύπαρξη τους και ο μόνος τρόπος που συντελεί στην επιβίωση της.

Επομένως , πρέπει να στηρίζεται στο marketing για να ανταποκριθεί στην αποστολή της και να επιτύχει τους στόχους της. Μία επιτυχημένη συνταγή marketing που ισχύει για μια επιχείρηση, δεν μπορεί να ισχύει και για μια άλλη. Το προσωπικό αποτελεί τη βάση για την ύπαρξη και την επιτυχία κάθε επιχείρησης. (Πετρώφ Γ.- Τζωρτζάκης Κ.- Τζωρτζάκη Α., 2002, σελ.30-31)

Συνεπώς , όπως καταλαβαίνουμε, το marketing είναι όντως μια επιστήμη και όπως σε όλες τις επιστήμες έτσι και σε αυτό υπάρχει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία που θα πρέπει να ακολουθήσει κάποιος αν επιθυμεί να έχει θετικά αποτελέσματα.

5.2. Αγροτουριστικό Marketing

Η εφαρμογή αρχών του marketing στον αγροτουρισμό μπορεί να ωφελήσει τις επιχειρήσεις, παρέχοντας μια αποτελεσματική και οργανωμένη προσέγγιση, προς την ανάπτυξη που επιτυγχάνει τους αντικειμενικούς στόχους της επιχείρησης του πελάτη και του οφέλους της ευρύτερης περιοχής σαν ένα σύνολο. Το marketing ως διαδικασία σχεδιασμού και εκτέλεσης της σύλληψης της ιδέας του προϊόντος, της τιμολόγησης, της προώθησης και της διανομής ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών έχει σκοπό να δημιουργήσει ανταποδοτικά οφέλη που ικανοποιούν ατομικούς και εταιρικούς στόχους.

Οι Slee και Yells (οικονομολόγοι), ισχυρίζονται ότι η απόσταση από τον καταναλωτή, τα μη διαφοροποιημένα προϊόντα και η φύση του ανταγωνισμού, είναι όλοι παράγοντες που συμβάλλουν στην έλλειψη ενδιαφέροντος με την εφαρμογή του marketing στον αγροτουρισμό.

Επιπλέον, η πολύπλευρη φύση του αγροτουρισμού τον κάνει από μόνο του ένα πολύπλοκο προϊόν για το οποίο είναι δύσκολο να αναγνωριστεί μια και μόνο πρόθεση πώλησης. Οι επιχειρήσεις του αγροτουρισμού τείνουν να έχουν χαρακτηριστικά που τις κάνει να έχουν ρίσκο σαν επιχείρηση όταν εξετάζονται από την προοπτική των οικονομολόγων.

Συχνά είναι σε απομακρυσμένες περιοχές, που σημαίνει ότι βρίσκονται σε απόσταση από τις υπηρεσίες της επιχείρησης, όπως οι λογιστές και οι σύμβουλοι, οι οποίοι μπορούν να στηρίξουν την επιχείρηση εάν αυτή έρθει σε δυσκολία.

Το marketing μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού ξεκαθαρίζοντας θέματα, όπως το ποιος συμμετέχει, πως είναι οργανωμένη η τουριστική δραστηριότητα και οι δομές που χρησιμοποιούνται για να προωθήσουν το προϊόν. Βοηθάει στο να εξαντληθούν κεφάλαια, να δημιουργηθούν επιχειρήσεις και να ικανοποιηθούν καταναλωτικές ανάγκες.

Ωστόσο, πρέπει να θυμίζουμε ότι στην περίπτωση του αγροτουρισμού, η ικανοποίηση των αναγκών του πελάτη πρέπει να ταιριάζει και να συμβαδίζει με την ικανοποίηση των αναγκών της περιοχής και των άλλων ενδιαφερόμενων πλευρών.

Η κύρια έννοια στο marketing του αγροτουρισμού είναι η αρχή της αειφορίας. Δηλαδή πώς να επιτύχει την ικανοποίηση του πελάτη, ενώ ταυτόχρονα να προστατέψει το προϊόν που προωθείται. Η άναρχη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού μπορεί να έχει σημαντικά αποτελέσματα και στο φυσικό περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής της τοπικής κοινωνίας. Το επιτυχημένο marketing πρέπει να λάβει σοβαρά υπ' όψιν του τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο περιβάλλον. Κανένα σχέδιο marketing δεν είναι πλήρες χωρίς το κατάλληλο σύστημα εκτίμησης και ελέγχου.

Είναι σημαντικό η επιχείρηση να αναθεωρεί συνεχώς την εξέλιξη του πλάνου της, για να βεβαιωθεί ότι οι αντικειμενικοί στόχοι του marketing που έχουν τεθεί είναι ρεαλιστικό να επιτευχθούν. (Stephen J. Page and Don Getz, 1997, pages: 39, 46, 47, 51)

5.3. Τρόποι προώθησης της περιοχής (Φιδάκια Ευρυτανίας)

Πρόκειται για ένα ευαίσθητο σημείο όσον αφορά την προώθηση της περιοχής και την εξέλιξη της. Το marketing αποτελεί βασικό εργαλείο χειρισμού για την εξέλιξη της περιοχής και υπάρχουν ορισμένοι απλοί τρόποι για να επιτευχθεί αυτό.

Το διαδικτυακό έχει παίξει τεράστιο ρόλο όσον αφορά την πληροφόρηση που παρέχει και τη δυνατότητα που έχει να συλλέγει πληροφορίες, να ενημερώνει και να επιλέγει. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η αγορά δεν έχει πλέον δυνατότητα επιρροής. Οι τάσεις της αγοράς και η μόδα

που δημιουργούν , αποτελούν πάντα ένα κριτήριο στην επιλογή των τουριστικών προορισμών.

Συνεπώς, ο τρόπος προώθησης και προβολής της περιοχής δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να ακολουθεί τους τετριμμένους τρόπους μαζικού τουρισμού. Τα άτομα στα οποία απευθύνεται , τα οποία είναι βάσει των χαρακτηριστικών και των προτιμήσεων τους πιο διακριτικά, ώριμα, επιλεκτικά και κριτικά από ποτέ, επιθυμούν να βρίσκονται σε περιοχές φυσικού κάλλους, με πολιτισμική ταυτότητα, ιστορικές και παραδοσιακές αναφορές, μακριά από την πολυκοσμία και σε επαφή με το περιβάλλον, όπως τα Φιδάκια Ευρυτανίας.

Το marketing του αγροτουρισμού χαρακτηρίζεται ως πιο υπεύθυνο και διακριτικό απέναντι στον τόπο που εκπροσωπεί. Οι μεγάλες προωθητικές καμπάνιες, η προσπάθεια επιβολής των προορισμών μέσω μαζικής ενημέρωσης και γενικά μεθόδων προβολής που απευθύνονται στο ευρύ καταναλωτικό κοινό δεν είναι πλέον οι ενδεχόμενες.

Η προβολή της περιοχής θα πρέπει να στοχεύει στην πηγή ενημέρωσης των συνειδητοποιημένων αγροτουριστών. Στα μέσα ενημέρωσης και στα έντυπα που αφορούν την συγκεκριμένη περιοχή και έχουν οικολογικό και τοπικό χαρακτήρα και σε κάποια αντίστοιχα τουριστικά γραφεία που έχουν εντάξει στο πρόγραμμα τους αυτόν τον επίλεκτο προορισμό. Επίσης, σε ένα άρθρο ενός περιοδικού που έχει πολιτιστικό, αγροτικό χαρακτήρα και σε ένα ταξιδιωτικό ενημερωτικό έντυπο.

Επιπλέον, το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί και με την τηλεόραση και το ραδιόφωνο , αν υποθέσουμε ότι υπάρχουν ενημερωτικές εκπομπές που θα τις χαρακτηρίζαμε ταξιδιωτικές με έμφαση στον επίλεκτο τουρισμό. Μια μεγάλοπνη διαφημιστική καμπάνια που θα κάνει τη συγκεκριμένη περιοχή γνωστή στα μαζικά ρεύματα των τουριστών, θα έχει μακροπρόθεσμα αρνητικές επιπτώσεις, διότι οι αυθεντικοί αγροτουριστικοί προορισμοί έχουν

μια πιο ήπια και διακριτική στάση ζωής. Η συνολική και συστηματική προβολή του συγκεκριμένου προορισμού, των αξιοθέατων, των δραστηριοτήτων, των καταλυμάτων , θα φέρει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα έναντι μιας μεμονωμένης προσπάθειας.

Επίσης, ένας ακόμη σημαντικός τρόπος προώθησης της περιοχής είναι « στόμα με στόμα» από τους νέους ή και παλιούς επισκέπτες. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να γίνουν ευρέως γνωστά κάποια τοπικά προϊόντα, ωραία φαγητά, υπαίθριες δραστηριότητες, ξενώνες κ.α.

Εξάλλου, οι περισσότεροι άνθρωποι εμπιστεύονται την εμπειρία γνωστών και φίλων προκειμένου να επιλέξουν κάποιο προορισμό , όπως τα Φιδάκια που θα ήθελαν να επισκεφτούν.

(Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 130, 132-134)

Επιπλέον, ένας ακόμη σημαντικός τρόπος προώθησης της περιοχής είναι μέσω της διαφήμισης. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να διαφημιστεί η περιοχή και πολλοί διαφορετικοί λόγοι. Η διανομή φυλλαδίων-ενημερωτικών εντύπων χρησιμοποιείται συχνά όταν στόχος είναι μια συγκεκριμένη περιοχή ,όπως τα Φιδάκια Ευρυτανίας. Η αγορά διαφημιστικού χώρου σε ιστοσελίδα είναι πολύ σημαντική γιατί φτάνει σε πολύ κόσμο τον οποίο δεν στοχεύουμε.

Στις μέρες μας αποτελεί το σημαντικότερο κλειδί στην περισυλλογή πληροφοριών και μπορούν να υπάρξουν ιστοσελίδες με συγκεκριμένο υλικό, όσον αφορά τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιοχής , με σκοπό την προώθηση της. Επίσης, ένας άλλος σημαντικός τρόπος διαφήμισης της περιοχής είναι μέσω εφημερίδας. Οι διαφημίσεις σε εφημερίδες μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές, γιατί στοχεύουν σε άμεσες ενέργειες, για παράδειγμα εκπτώσεις, ειδικά γεγονότα, όπως ένα πανηγύρι ή μια θρησκευτική γιορτή . Η τοπική εφημερίδα θα προσφέρει πρόσβαση σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως τα Φιδάκια Ευρυτανίας και το κόστος της

διαφήμισης με αυτό τον τρόπο είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερο από ότι σε εφημερίδες εθνικής εμβέλειας.

Επιπροσθέτως, η διαφήμιση στο ραδιόφωνο φτάνει σε ένα πολύ μεγάλο κοινό , αλλά καθώς δεν προσελκύουν όλα τα προγράμματα το ίδιο κοινό, θα πρέπει να υπάρχει μια συνεργασία με κάποια διαφημιστική εταιρία έτσι ώστε να φτάσει η διαφήμιση στους σωστούς ανθρώπους. Επίσης, η τηλεόραση είναι ένας πολύ σημαντικός τρόπος προώθησης της περιοχής καθώς μέσα από κάποια τοπικά τηλεοπτικά προγράμματα και πρωινά προγράμματα γενικού ενδιαφέροντος υπάρχει η δυνατότητα η περιοχή να γίνει γνωστή.

(Σκουλάς Ν. , 2002, σελ.193-196)

Επίσης, πολύ σημαντική ενέργεια για την προώθηση της περιοχής είναι η δημιουργία ενός CD-ROM. Πρόκειται για ένα μοναδικό εργαλείο διανομής υλικού και πληροφόρησης που θα βοηθήσει να γίνει γνωστή η περιοχή. Θα λειτουργήσει σαν ένα εργαλείο (στη θέση των εντύπων , διαφημιστικού υλικού κ.ά.) κάθε φορά που κάποιος θα θελήσει να προβάλει την περιοχή, συγκεκριμένα τα Φιδάκια, σε κάποιο site του Internet, περιοδικό, εφημερίδα.

(Ασκέλη Στέλλα , 2005, σελ.137)

Συνεπώς απ' όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως το marketing του αγροτουρισμού περιλαμβάνει αρκετούς τρόπους προώθησης και ανάπτυξης της περιοχής, αρκεί να διακατέχονται από μια συντονισμένη και ταυτόχρονα διακριτική προσπάθεια με στόχο να μην υπάρχει ένα μαζικό ρεύμα τουρισμού στην περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

6.1. Ζαρούγλα Αχαΐας.

Η Ζαρούγλα (υψόμετρο 1050-1200 μέτρα) με τα άφθονα κρύα και γάργαρα νερά της, βρίσκεται στις πλαγιές του ιστορικού και πολυτραγουδισμένου Χελμού. Απέχει από την Ακράτα 35 χιλιόμετρα και από το χιονοδρομικό κέντρο του Χελμού 18 χιλ.

Είναι ένα χωριό μέσα στο πράσινο και έχει πολλές καρυδιές, κερασιές αλλά και φασολάκια , τα οποία είναι πολύ γνωστά στην ευρύτερη περιοχή αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Διανέμονται σε πολλά μαγαζιά και πρατήρια του νομού Αχαΐας αλλά και του χωριού μαζί με διάφορα τοπικά γλυκίσματα. Ναοί με αξιόλογο ιστορικό ενδιαφέρον είναι των Ταξιαρχών, της Παναγίας και της Αγίας Τριάδας, οι οποίοι έχουν αναπαλαιωθεί και διασώζονται σε καλή κατάσταση, όπως και οι τοιχογραφίες τους.

Επίσης, σημαντικότερα για την ιστορία της περιοχής είναι οι πύργοι του Φωτήλα και του αρχιστράτηγου των όπλων στην επαρχία Καλαβρύτων του 1821, Σωτήρη Χαραλάμπη, που διασώζονται σε αρκετά καλά κατάσταση και μπορούν να τους επισκεφτούν , όπως και τους ναούς. Υπάρχουν πέντε καταλύματα-ξενοδοχεία τα οποία είναι πέτρινα και γενικά η αρχιτεκτονική τους είναι άριστα συνυφασμένη και εναρμονισμένη με το φυσικό κάλλος της περιοχής.

Ανάμεσα σε αυτά τα παραδοσιακά ξενοδοχεία διακρίνεται και ξεχωρίζει ο Πύργος του Ντεμίρη και γνωστότερος ως ο ομώνυμος Πύργος της Ζαρούγλας. Είναι ένα τριώροφο μεσαιωνικό κτίσμα που σήμερα αποτελεί ένα από τα πλέον υποδειγματικά παραδοσιακά τουριστικά καταλύματα με ελάχιστες παρεμβάσεις. Επίσης, πάνω στον κεντρικό δρόμο

καταλύματα με ελάχιστες παρεμβάσεις. Επίσης, πάνω στον κεντρικό δρόμο του χωριού, βρίσκονται τέσσερις παραδοσιακές ταβέρνες με υπέροχες ντόπιες σπεσιαλιτέ. (<http://www.visitgreece.gr>)

Επιπροσθέτως, η Ζαρούχλα αποτελεί ορμητήριο για πεζοπορικές εκδρομές, τοξοβολία μέσα στο υπέροχο δάσος από έλατα και πεύκα 20.000 στρεμμάτων περίπου καθώς και για εκδρομές-περιηγήσεις με 4x4 στα παραπλήσια χωριά και στον κοντινό Φενεό που διοργανώνονται από τα ξενοδοχεία της περιοχής. Πολύ κοντά βρίσκεται η λίμνη του Τσιβλού, η οποία παρουσιάζει ενδιαφέρον ως βιότοπος, τα δέντρα φτάνουν μέχρι την άκρη της λίμνης και γενικά η περιοχή χαρακτηρίζεται ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Το καλοκαίρι ιδιαίτερα ο επισκέπτης μπορεί να κατασκηνώσει γύρω από την λίμνη και μπορεί να κάνει ποδηλασία και περιπάτους.

Επίσης, στο κοντινό χωριό Περιστερά, όπου εδώ μπορεί να απολαύσει κάποιος ψητές πέστροφες από το πεστροφείο της περιοχής, ξεκινάει το υπέροχο μονοπάτι 2 ωρών στην κοιλάδα της Στύγας με τους υπέροχους καταρράκτες. Επιπλέον, λίγο έξω από το χωριό Σόλο ξεκινάει χωματόδρομος που ύστερα από λίγα χιλιόμετρα καταλήγει σε μια πανέμορφη περιοχή γεμάτη έλατα, τη βρύση της Γκόλφως.

Επίσης, μέσα στο ελατόδασος υπάρχει το Κεφαλόβρυσο Κρυονέρι, απ' όπου ξεκινάνε όλα τα νερά που φτάνουν στο χωριό και υπάρχουν και διάφορα καθιστικά, όπου μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει το υπέροχο τοπίο. (<http://www.kryoneri.gr>)

Συνεπώς, όπως καταλαβαίνουμε σύμφωνα με τα παραπάνω, η Ζαρούχλα αποτελεί την «αναδυόμενη περιοχή της ορεινής Αχαΐας», σε αντίθεση με τα Φιδάκια που όπως έχουμε δει από την περιγραφή τους τώρα έχουν αρχίσει δειλά-δειλά να κάνουν κάποια βήματα, όσον αφορά τη διαμονή, σίτιση και γενικά κάποιες υπαίθριες δραστηριότητες, όπως πεζοπορία, ποδηλασία και άλλα.

Επίσης, στην περιοχή δεν υπάρχει κάποιο πρατήριο-εκθετήριο διανομής παραδοσιακών προϊόντων , όπως στη Ζαρούχλα και δεν οργανώνονται δραστηριότητες μέσα στο δάσος , όπως τοξοβολία, περιήγηση με 4x4 από τους τοπικούς φορείς.

Τέλος, αν και τα Φιδάκια παρουσιάζουν πλούσιο ιστορικό παρελθόν δεν υπάρχει κάποια συντονισμένη προσπάθεια διάσωσης ή αναπαλαίωσης, όπως στην Ζαρούχλα με τον ομώνυμο Πύργο και με τους ναούς.

6.2. Νυμφαίο Φλώρινας.

Το όμορφο Νυμφαίο, πάνω στις κορυφογραμμές του Βίτσι σε υψόμετρο 1350 μέτρα και με τις οξιές να οριοθετούν την κατοικημένη περιοχή από το παρθένο δάσος ,δεν είναι πια τόσο αθέατο όσο το παλιό όνομα του (Νιβαέστα ή Νέβεσκα) σημαίνει στα βλάχικα. Είναι ένας από τους σημαντικότερους διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς της Ελλάδας και ένα από τα δέκα ομορφότερα ορεινά χωριά της Ευρώπης.

Πρωτοκατοικήθηκε το 1385 και από τότε κατέχει μια πλούσια και σημαντική θέση στην ιστορία του τόπου. Τα σπίτια των εμπόρων Νεβεσκιωτών, όπου εξαπλώθηκαν στη δύση και στην ανατολή ήταν αρχοντόσπιτα με πανέμορφα έπιπλα και χρηστικά αντικείμενα της καθημερινότητας. Χαρακτηριστικά παράδειγμα είναι το μικρό λαογραφικό μουσείο που βρίσκεται στο χωριό. Λίγο έξω από το χωριό μέχρι τον Αρκτούρο (Κέντρο Προστασίας Αρκούδας) , υπάρχει μια από τις ομορφότερες περπατητές διαδρομές μέσα σε δάσος, η οποία έχει πλακοστρωθεί και έχει μετατραπεί σε ένα πανέμορφο καλντερίμι.

(<http://www.visitgreece.gr>)

Περπατώντας στα γραφικά δρομάκια του , ο επισκέπτης μπορεί να δει τα αξιόλογα κτίρια του μεταξύ των οποίων επτά παραδοσιακούς πέτρινους ξενώνες και πέντε εστιατόρια. Στο ύψωμα ξεχωρίζει η περίφημη Νίκειος Σχολή με το ελβετικό ρολόι που λειτουργεί ως συνεδριακός χώρος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Υπάρχει στην κεντρική πλατεία του χωριού ο αστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Νυμφαίων « Η Νύμφη» παραγωγής και εμπορίας παραδοσιακών ντόπιων προϊόντων.

Το Νυμφαίο είναι ακόμα πιο αξιόλογο καθώς πριν από είκοσι χρόνια τα περισσότερα σπίτια ήταν ερειπωμένα και υπήρχαν μόνο ηλικιωμένοι. Τα σπίτια είναι τόσο καλά διατηρημένα, τόσο καθαρά οι λιθόστρωτοι δρόμοι τόσο πλούσιοι οι κήποι που το χωριό αυτό είναι σαν εκείνα που περιμένει να συναντήσει κανείς στην Ελβετία, στην Αυστρία και στην Γερμανία.

(<http://www.escapades.gr>)

Επιπλέον, στο Νυμφαίο μπορεί να ασχοληθεί ο επισκέπτης με εκδρομή με άλογο στο δάσος, βόλτες με ορειβατικά ποδήλατα, διαδρομές στους όμορφους δασικούς δρόμους της ευρύτερης περιοχής με 4x4 καθώς και σκι στο χιονοδρομικό Βίγλας Πισοδερίου.

Επίσης, υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες πεζοπορικές διαδρομές που θα μπορούσε να κάνει ο επισκέπτης μέσω του μονοπατιού Ε4, όπως από το Νυμφαίο στο καταφύγιο του « Αρκτούρου» και τερματισμός στο χωριό Αετός, όπως και από τη θεϊκή θέση Λινούρια για τον Προφήτη Ηλία και κάθοδο στο καταφύγιο του « Αρκτούρου».

Συνεπώς, όπως καταλαβαίνουμε , το Νυμφαίο είναι ένας παραδοσιακός διατηρητέος οικισμός με ήπια ανάπτυξη σε όλους τους τομείς, όσον αφορά το μοντέλο του αγροτουρισμό και άμεσα συνυφασμένες και εναρμονισμένες με το φυσικό κάλλος της περιοχής.

Αντιθέτως, στα Φιδάκια Ευρυτανίας υπάρχει μεν μια οικιστική εμφάνιση και λειτουργικότητα όσον αφορά τα πέτρινα σπίτια , καλντερίμια και βρίσκεται μέσα σε ένα ορεινό παράδεισο αλλά δεν υπάρχει μια

συλλογική και συντονισμένη προσπάθεια να αναδειχτούν κάποια χαρακτηριστικά της περιοχής και να γίνουν ευρέως γνωστά στο κοινό, όπως στο Νυμφαίο με τη δημιουργία του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού και το εκπληκτικό λαογραφικό μουσείο. Επίσης, δεν υπάρχει στην ευρύτερη περιοχή Φιδάκια, όπως στο Νυμφαίο, κέντρο προστασίας κάποιων ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση. Τέλος, αν και τα Φιδάκια παρουσιάζουν απίστευτο φυσικό κάλλος και μια τεχνητή λίμνη που προσφέρεται για πολλές υπαίθριες δραστηριότητες δεν υπάρχει μια συλλογική και οργανωμένη προσπάθεια, όπως στο Νυμφαίο για την ήπια ανάπτυξη τους.

6.3. Ζαγοροχώρια Ιωαννίνων (Μικρό-Μεγάλο Πάπιγγο)

Βόρεια των Ιωαννίνων βρίσκεται το Ζαγόρι ή Ζαγοροχώρια, όπως είναι γνωστά τα 46 χωριά του που ξεπροβάλλουν ανάμεσα σε δασωμένα από πεύκα και έλατα βουνά της Πίνδου, σε ένα τοπίο με βαθύσκιωτα φαράγγια και φιδωτά ποτάμια. Έχουν χτιστεί σύμφωνα με το πρότυπο του φυσικού τους χώρου, του Ζαγορίτικου τοπίου και παρά την επέλαση του εκσυγχρονισμού, διατηρούν την αρχιτεκτονική τους φυσιογνωμία απaráλλαχτη. Η λέξη Ζαγόρι πρωτοεμφανίστηκε σε έγγραφο του 1321 και σημαίνει « πίσω από τα βουνά». Είναι ένα από τα πολλά τοπωνύμια της Ηπείρου. Χωρίζεται σε τρία γεωγραφικά τμήματα: α) το Ανατολικό, β) το Δυτικό και γ) το Κεντρικό Ζαγόρι. Στο Δυτικό Ζαγόρι βρίσκεται το Μικρό και Μεγάλο Πάπιγγο με τα λιθόστρωτα δρομάκια και τα θαυμάσια πέτρινα κτίρια. Η διαδρομή για να φτάσει ο επισκέπτης στα δίδυμα χωριά Μικρό και Μεγάλο Πάπιγγο περνάει μέσα από την Αρίστη, διασχίζει το Βοϊδομάτη και τέλος έπειτα από ανάβαση καταλήγει στα διάσημα αυτά χωριουδάκια.

Όλα είναι κτισμένα με παραδοσιακή ηπειρωτική αρχιτεκτονική και υπάρχουν αρκετά παραδοσιακά καταλύματα. Από το Μικρό Πάπιγγο μετά από πεζοπορία 3 ωρών ο επισκέπτης φτάνει στο καταφύγιο της Αστρακάς

και από εκεί σε μια ώρα στη περίφημη Δρακολίμνη.

(<http://www.elicadistama.gr>)

Κοντά στο χωριό υπάρχουν φυσικά κοιλάματα που έχουν λαξευτεί στο βράχο από τη ροή του νερού καθώς και το διάσημο φαράγγι του Βίκου, το ελληνικό Γκράν Κάνυον , το οποίο έχει μήκος 12 χιλιόμετρα και είναι απίστευτης ομορφιάς και φυσικού κάλλους. Σε όλες τις παραπάνω πεζοπορικές διαδρομές υπάρχουν συγκεκριμένοι μικροί δρόμοι και μονοπάτια που έχουν σηματοδοτηθεί από τοπικούς συνδέσμους και οργανισμούς. Επίσης, στο χωριό υπάρχει και μια βιβλιοθήκη με σπουδαία εκθέματα και κείμενα.

Τέλος το Πάπιγκο ξεχωρίζει για τα εκκλησιαστικά του μνημεία, όπως την εκκλησία του Αγίου Βλασίου με σπάνια αρχιτεκτονική και αγιογραφίες του Αγίου Γεωργίου καθώς και το παραδοσιακό γεφύρι στην είσοδο του χωριού που είναι αναπαλαιωμένο με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

(<http://www.elicadistama.gr>)

Στον αντίποδα , στα Φιδάκια Ευρυτανίας , όπως και σε προηγούμενη περιοχή δεν έχει γίνει καμία σχεδιασμένη και οργανωμένη προσπάθεια για τη συντήρηση και αναπαλαίωση αρχαίων μνημείων, όπως και μονοπατιών-δρόμων που οδηγούν σε τοποθεσίες απίστευτης ομορφιάς, όπως στο Μικρό-Μεγάλο Πάπιγκο. Επίσης, η διαμονή στα Φιδάκια είναι ακόμα σε πρώιμο στάδιο, αφού διαθέτει έναν μόνο παραδοσιακό ξενώνα και μια ταβέρνα , σε αντίθεση με το Πάπιγκο που διαθέτει αρκετά καταλύματα και ταβέρνες.

6.4. Ούμβρια Ιταλίας

Ο Αγροτουρισμός είναι ένα φαινόμενο με παρουσία στην Ιταλία σχεδόν 30 χρόνια. Πράγματι η ίδρυση το 1965 του πρώτου αγροτουριστικού σωματείου, της Agriturismo , η οποία ιδρύθηκε από την Γεωργική Συνομοσπονδία , μπορεί να αναφερθεί ως το σημείο εκκίνησης της ιστορίας του ιταλικού αγροτουρισμού.

Στην αρχή η ανάληψη της αγροτουριστικής δραστηριότητας αποτελούσε στοίχημα, επειδή δεν μπορούσε να φανταστεί κανείς τη μεταγενέστερη εμφάνιση του φαινομένου της « επιστροφής» στην ύπαιθρο.

Οι περιφέρειες στα χρόνια μετά το 1985 φρόντισαν να επεξεργαστούν περιφερειακούς νόμους και σχέδια για να χειρίζονται με τον καλύτερο τρόπο τη δραστηριότητα του αγροτουρισμού. Η δημιουργία κινήτρων για τη δραστηριότητα συνδέεται με τον προγραμματισμό στις περιφέρειες, ο οποίος προσδιορίζει τις περιοχές « ιδιαίτερου αγροτουριστικού ενδιαφέροντος».

(Andrea De Micheli, 2003 , σελ.5,8).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας περιοχής της Ιταλίας, η οποία είναι άγνωστη στο μαζικό τουρισμό αλλά έχει πολλά να προσφέρει στον ανύποπτο ταξιδιώτη είναι η Ούμβρια και βρίσκεται με κατεύθυνση προς τη Ρώμη. Αυτό που κάνει την περιοχή αλησμόνητη είναι ένα φυσικό τοπίο που χαρακτηρίζεται από πράσινους και κυματιστούς λόφους με το πλεονέκτημα να βρίσκονται χτισμένες πάνω τους μεσαιωνικές πόλεις, εναρμονισμένες με το φυσικό περιβάλλον. Η Ούμβρια είναι πρωτίστως περιοχή παραγωγής του καλύτερου Ιταλικού ελαιόλαδου.

Επίσης, στις πλαγιές της καλλιεργούνται αμπέλια, με αποτέλεσμα να παράγονται εξαιρετικά κρασιά. Μια σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα που συμβαίνει στην περιοχή και που συμβάλλει στην προώθηση του αγροτουρισμού είναι το Φεστιβάλ του Σπολέτο.

Το Σπολέτο είναι μια πόλη των 50 χιλιάδων κατοίκων. Είναι ένα σημείο πολιτιστικής αναφοράς για τους Ιταλούς, στο οποίο κάθε χρόνο στην πλατεία του καθεδρικού ναού και σε ιστορικά μέγαρα της πόλης πραγματοποιούνται παραστάσεις συναυλιών, θεάτρου, καλλιτεχνικών εκθέσεων και άλλων εκδηλώσεων.

Σχετικά με τη γαστρονομία της περιοχής, ο επισκέπτης απολαμβάνει άφθονο προσούτο, πάστα με μαύρη τρούφα (είδος στρογγυλού αγκαθωτού και χρωματιστού μανιταριού σε λευκό και μαύρο χρώμα) και τέλος ταλιατέλες με σάλτσες φτιαγμένες από αρωματικά μανιτάρια. Στη περιοχή ευδοκιμούν οι καλύτερες ποικιλίες τρούφας και μανιταριού και οργανώνονται ειδικές εκδρομές και δραστηριότητες για τους αγροτουρίστες, προκειμένου να συμμετάσχουν στην περισυλλογή τους.

Στα αγροκτήματα γενικότερα, προσφέρονται οι δυνατότητες για σπορ όπως τένις, ιππασία, μαθήματα ιταλικής κουζίνας αλλά και παρακολούθηση αγροτικών εργασιών όπως τρύγος και η περισυλλογή ελιάς, μανιταριών κ.α.

Τέλος, η περιοχή είναι εξαιρετικά προνομιούχα με ιστορικά μνημεία από την παλαιοχριστιανική περίοδο με έμφαση στον 12^ο αιώνα. Ένα από τα ωραιότερα θρησκευτικά μνημεία της Ιταλίας είναι η μεγαλειώδης Ντουνόμο του Ορβιέτο. Την ατμόσφαιρα αυτή, οι ντόπιοι την προβάλλουν σε κάθε ευκαιρία και την πλαισιώνουν με πολυάριθμες τοπικές γιορτές. *(Ασκέλη Στέλλα, 2005, σελ. 205, 206, 210-212)*

Εν αντιθέσει, τα Φιδάκια Ευρυτανίας σχετικά με την παραγωγή τοπικών προϊόντων ,όπως το λάδι , το κρασί αλλά και η τρούφα, του μανιταριού στην Ούμβρια που συνδυάζονται με την αγροτουριστική δραστηριότητα περισυλλογής τους, δεν υπάρχει κάτι ανάλογο στα Φιδάκια έτσι ώστε να προωθείται η παραγωγή κάποιων παραδοσιακών προϊόντων και να συμμετέχουν οι ντόπιοι σε ορισμένες τοπικές ασχολίες. Επίσης, όπως παρατηρήσαμε στην Ουμβρία , υπάρχει ευρεία ανάπτυξη υπαίθριων

δραστηριοτήτων σε αγροκτήματα κάτι το οποίο δεν υφίσταται ολοκληρωμένα στην ευρύτερη περιοχή Φιδάκια και γενικά στην Ελλάδα.

Τέλος, στα Φιδάκια δεν υπάρχει ένα σημείο πολιτιστικής αναφοράς, όπως συμβαίνει στο Σπολέτο με το Φεστιβάλ και αυτό συμβαίνει διότι μπορεί να θεωρηθεί κάτι πρωτοποριακό , όσον αφορά τη σχεδίαση και οργάνωση του από τοπικούς φορείς, οι οποίοι στη συγκεκριμένη περιοχή δεν υπάρχουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ.

7.1. Μέτρα Ανάπτυξης.

Ο ελληνικός αγροτουρισμός βρίσκεται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπή. Αποτελεί το νέο σύγχρονο τουριστικό προϊόν του τόπου και από τον ίδιο τον αγροτουρισμό εκπέμπεται ένα μήνυμα που έχουν πάρει οι ηγέτες των υπουργείων Τουριστικής και Γεωργικής Ανάπτυξης. Η επικείμενη ίδρυση του Οργανισμού Ελληνικού Τουρισμού Υπαίθρου-Αγροτουρισμού αυτό ακριβώς σημαίνει . Να ανταποκριθεί η πολιτική ηγεσία με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε ο αγροτουρισμός να συνεισφέρει τα μέγιστα στην ελληνική περιφέρεια.

Επειδή οι τάσεις που διαφαίνονται είναι χρόνο με το χρόνο αυξητικές αλλά και επειδή όλο και περισσότεροι άνθρωποι των αστικών κέντρων νιώθουν την ανάγκη να ανακαλύψουν μια νέα μορφή τουρισμού, δημιουργείται η ανάγκη να υπάρξει μια ολοκληρωμένη και σχεδιασμένη δομή που θα στηρίζει σε επίπεδο περιφέρειας, συγκεκριμένα στην Ευρυτανία-Καρπενήσι όλες τις πραγματικά αξιόλογες πρωτοβουλίες ιδιωτικών φορέων και συλλόγων. Οι συστηματικές προσπάθειες της πολιτείας και των τοπικών αρχών την τελευταία δεκαπενταετία έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη του τουρισμού στην αγροτική ύπαιθρο και ιδιαίτερα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Ωστόσο θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας θεσμοθετημένος συντονιστικός φορέας με στόχο και σκοπό να υπάρξει χάραξη μιας στρατηγικής μακροπρόθεσμης πολιτικής, διαχείριση των περιοχών έτσι ώστε να αποφευχθεί η άναρχη ανάπτυξη , ακολουθία και πρακτική εφαρμογή των

αρχών αειφορίας, θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο καθώς και μια συστηματική προβολή και προώθηση. (Νταλής Δημήτρης, σελ.5)

Η ύπαρξη μιας ενιαίας κρατικής πολιτικής για τον τουρισμό, θεωρείται από πολλές οργανώσεις ως ένα μέσο ελέγχου και ρύθμισης της βιομηχανίας το οποίο προστατεύει τον επαγγελματία, χωρία να εμποδίζει τις δραστηριότητες του. Είναι γεγονός ότι μια ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική διευκολύνει τις δραστηριότητες των ιδρυτών, προσφέροντας τα απαραίτητα κεφάλαια και τις νομοθετικές ρυθμίσεις και εξασφαλίζοντας ένα υγιές μακροοικονομικό περιβάλλον. Συνεπώς, η αγροτουριστική πολιτική μπορεί να καθοριστεί μέσα από κάποια προτεινόμενα στάδια: 1) καθιέρωση των οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικό-πολιτικών στόχων σε συνεννόηση με τις ντόπιες κοινότητες, 2) έρευνα και ανάλυση των οικολογικών, πολιτιστικών, ιστορικών, οικονομικών πόρων και του καθεστώτος ιδιοκτησίας της περιοχής, 3) προσφορά της κατάλληλης υποδομής και εγκαταστάσεων αποφεύγοντας την εξάρτηση από ξένα κεφάλαια, 4) διαρκής αξιολόγηση των συνεπειών στους φυσικούς πόρους, δηλαδή σύνδεση του αγροτουρισμού με μέτρα συντήρησης φυσικών πόρων π.χ. πάρκα και προστατευμένες περιοχές, 5) προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της επιχειρηματικότητας και δημιουργία προγραμμάτων ενημέρωσης των κατοίκων και 6) καθιέρωση μιας αποτελεσματικής σχέσης μεταξύ ιδιωτικού, δημόσιου και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. (Λαζανά Φιλιά, 2004, σελ.37-39)

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού αποτελεί την κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση, όσον αφορά την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης και του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα ζωής. Ο Αγροτουρισμός κατέχει εξέχουσα θέση και από το 1984 δημιουργήθηκε στις Βρυξέλλες η EURAGRITOUR, μια ομάδα εργασίας για τα προβλήματα του αγροτουρισμού στην οποία συμμετέχουν οι

εθνικοί υπεύθυνοι των οργανώσεων αγροτουρισμού των κρατών-μελών της ΕΟΚ. Αυτή η οργάνωση έχει ως σκοπό να συντονίζει τις πολιτικές για τον αγροτουρισμό των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος στο σύνολο του είναι μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες της Ε.Ε.

Σε Κοινοτικό επίπεδο έχουν αντιληφθεί ποικιλόμορφες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του τουρισμού στις αγροτικές περιοχές, όπως η πρωτοβουλία LEADER. Ανάμεσα στα ζητήματα τα οποία έχουν αντιμετωπιστεί τα τελευταία χρόνια υπάρχουν κάποια κοινοτικά μέτρα, όπως η συμβολή στην δημιουργία και στην ανάπτυξη προϊόντων αγροτικού τουρισμού, η στόχευση στους ανθρώπινους πόρους, (ειδικά για τη βελτίωση της διαχείρισης των δραστηριοτήτων του αγροτικού τουρισμού) καθώς και η έννοια για την πρόσβαση των προϊόντων του αγροτικού τουρισμού στην αγορά μέσω της πληροφόρησης της ζήτησης. (*Andrea De Micheli, 2003 , σελ.4-5*)

Ειδικότερα σε ορεινές περιοχές ή μειονεκτικές, ο τουρισμός θεωρήθηκε δραστηριότητα ικανή να βελτιώσει τους όρους απασχόλησης και να εκσυγχρονίσει την παραγωγική δομή. Πολλές από τις πολιτικές και τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης που προωθήθηκαν στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ αλλά και σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες , είχαν σαν βασική παράμετρο του τουρισμού.

Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια (μετά το 1990) παρατηρείται μια τάση αποκέντρωσης στις διαδικασίες σχεδιασμού του τουρισμού, η οποία ενισχύει την περιφερειακή και τοπική διάσταση της ανάπτυξης του. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στα πλαίσια αυτής της πολιτικής στην κατάρτιση νέων αγροτών σε σύγχρονες επαγγελματικές δραστηριότητες, ώστε να παραμένουν στις περιοχές όπου κατοικούν. Ο τουρισμός και εδώ προωθήθηκε ως επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο Αγροτουρισμός ή ο τουρισμός στην ύπαιθρο , τα καταλύματα σε παραδοσιακούς οικισμούς και άλλες μορφές επαγγελματικής δραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, ενισχύθηκαν άμεσα από αυτήν την πολιτική και συνέβαλαν στη διαμόρφωση των προτύπων ήπιας τουριστικής ανάπτυξης στην ύπαιθρο.

Ωστόσο, οι περισσότερες από τις ορεινές περιοχές αντιμετωπίζουν πρόβλημα πληθυσμιακής συρρίκνωσης, η οποία προφανώς συνδέεται με τις περιορισμένες δυνατότητες απασχόλησης σε αυτές τις περιοχές. Η εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων, κυρίως της γεωργικής καλλιέργειας έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντος όπως για παράδειγμα της εκτεταμένης διάβρωσης του εδάφους.

Πάντως, η υποβάθμιση ή η απειλή περιβαλλοντικής υποβάθμισης δεν συνδέεται μόνο με την εγκατάλειψη αλλά και με την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Λαμβάνοντας υπόψιν τους συγκεκριμένους χωρικούς παράγοντες για κάθε τοποθεσία είναι δυνατό να καθοριστεί στη βάση μιας απογραφής υφιστάμενων και ενδεχόμενων πόρων : 1) το ευρύτερο πλαίσιο για το πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης, 2) οι δυνατότητες και η τοποθεσία για την ανάπτυξη του τουριστικού έργου, 3) το είδος των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν και 4) τα επιθυμητά όρια για το αναπτυξιακό πρόγραμμα λαμβάνουν υπόψη την φέρουσα ικανότητα (φυσική και κοινωνική), για τη συγκεκριμένη τοποθεσία.

Συνεπώς, από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε πως για να υπάρξει μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών είναι δυνατόν να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη πολιτική. (Κοκκώσης Χ.-Τσάρτας Π., 2001, σελ.58-59, 204-205)

Τέλος μπορούμε να αναφέρουμε ως χαρακτηριστικό παράδειγμα την ξεχωριστή επιτυχία που είχε το 1^ο Πανευρωπαϊκό Φόρουμ Αγροτουρισμού, που διοργάνωσε η «Αγροτουριστική» στα Γιάννενα από 16-17 Ιουνίου 2006, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και με τη στήριξη

της Περιφέρειας Ηπείρου. Σκοπός της διοργάνωσης ήταν να εγκαινιάσει έναν νέο ετήσιο θεσμό για την προβολή του ελληνικού αγροτουριστικού προϊόντος, στο πλαίσιο του οποίου να ενθαρρυνθεί η συνεργασία μεταξύ Ευρωπαίων Επαγγελματιών του Αγροτουρισμού και αντιστοίχων Ελλήνων.

Πιο συγκεκριμένα, ο θεσμός του Φόρουμ αποσκοπεί να αποτελέσει τη βάση για την συλλογή στοιχείων και τη δημιουργία σχέσεων που θα καταστήσουν τον ελληνικό αγροτουρισμό σημαντικό στοιχείο του ευρωπαϊκού τουριστικού χάρτη. Επίσης, να προβάλλει το ελληνικό αγροτουριστικό προϊόν τόσο στη χώρα μας όσο και στην Ευρώπη.

Τις εργασίες του διήμερου Φόρουμ παρακολούθησαν περίπου 250 άτομα, εκ των οποίων 60 ήταν εξειδικευμένα tour operators και δημοσιογράφοι μεγάλων τουριστικών γραφείων. Η διεξαγωγή του Φόρουμ συνδυάστηκε με επίσημες ξεναγήσεις στα Ζαγοροχώρια, στη Δωδώνη, στο φαράγγι του Βίκου και σε άλλα αξιοθέατα της περιοχής καθώς επίσης υπήρχαν και αναφορές όσον αφορά την παρουσία του αγροτουρισμού, την ανάπτυξη και προοπτική του σε 3 περιφέρειες : Ηπείρου, Πελοποννήσου και Θεσσαλίας. (<http://www.agrotour.gr>)

7.2. Απόψεις της πολιτικής για τον Αγροτουρισμό.

Κηρύσσοντας την έναρξη των εργασιών του Φόρουμ η Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης, κυρία Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, υπογράμμισε πως το 1^ο Πανευρωπαϊκό Αγροτουριστικό Φόρουμ ανοίγει νέα σελίδα στην ήδη εντυπωσιακή ανάπτυξη του Αγροτουρισμού στη χώρα μας.

Σήμερα, αποτελεί έναν από τους πιο ελπιδοφόρους παράγοντες προόδου για την ελληνική τουριστική δραστηριότητα και ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου. Είναι ο κατεξοχήν τουρισμός με ανθρώπινο πρόσωπο και συμβάλλει στη βιωματική σχέση του ανθρώπου με τη φύση και κατ'

επέκταση με τον ίδιο του τον εαυτό. Επανακαθορίζει τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό, πολιτιστικό, κοινωνικό περιβάλλον.

(<http://www.agerotourism.gr>)

Ο υπό ίδρυση Οργανισμός Ελληνικού Αγροτουρισμού-Τουρισμού υπαίθρου θα λειτουργήσει ως θεσμικό κέντρο σχεδιασμού που έλειπε από την χώρα μας. Όπως έχει τονίσει και η ίδια η υπουργός τουριστικής ανάπτυξης, έργο του νέου οργανισμού θα είναι : 1) να προτείνει δράσεις για την προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και να συνεργάζεται μαζί τους για την υλοποίηση του, 2) να συνεργάζεται με τις οργανώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης για την σχεδίαση και εφαρμογή προγραμμάτων διαφημιστικής προβολής και 3) να στηρίζει τις προσπάθειες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του αγροτουρισμού.

(<http://www.traveldailynews.gr>)

Τομή στον κλάδο του αγροτουρισμού επιχειρεί το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης με νομοσχέδιο που έχει ετοιμάσει για τη σύσταση νέου οργανισμού με την επωνυμία Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού Υπαίθρου.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Υπουργού Δημήτρη Αβραμόπουλου, θα είναι ο φορέας προώθησης της αγροτουριστικής πολιτικής και θα αναδεικνύει νέες μορφές αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, συνδυάζοντας τες με την παράδοση, την υγιεινή διατροφή, το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Ο νέος Οργανισμός είναι μια συνεργία των δύο υπουργείων, τουρισμού και αγροτικής ανάπτυξης και σε αυτόν θα μεταφερθούν όλες οι αντίστοιχες αρμοδιότητες. Θα λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρία με μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο και ο ρόλος της Εταιρείας θα είναι θεσμικός και θα έχει

ως στόχο την αναδιαμόρφωση , τον έλεγχο και την πιστοποίηση του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα .

Σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο , η Αγροτουριστική Α.Ε. , θα αποτελέσει θυγατρική της νέας εταιρείας και ταυτόχρονα εκτελεστικό βραχίονά της , αφού αυτή θα υλοποιεί την κυβερνητική πολιτική για τον τουρισμό .

(Αγροτουριστική Α.Ε. , 2005, σελ.1)

Στην ημερίδα που διοργανώθηκε με τη συμμετοχή του Ελληνικού Κέντρου Αγροτουρισμού (ΕΛΛ.Κ.Α.) , στο πλαίσιο της «PHILOXENIA» στη Θεσσαλονίκη , τονίστηκαν σημαντικά σημεία της ανάπτυξης και εφαρμογής του Αγροτουρισμού από όλους τους εισηγητές .

Σημαντική ήταν η παρέμβαση του Υπουργού Ανάπτυξης , Άκη Τσοχατζόπουλου , ο οποίος τόνισε το γεγονός ότι ο αγροτουρισμός βρίσκεται ακόμα στην αρχή στην Ελλάδα και ότι χρειάζεται σχεδιασμός και εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης Εθνικής πολιτικής . Εξέφρασε την άποψη ότι το «κλειδί» για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού , βρίσκεται στη ανάδειξη των παραδοσιακών και βιολογικών προϊόντων , ενώ χρειάζεται καταρχήν εκπαίδευση του αγρότη .

Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην παρέμβαση του Κυρίου Λαμπράκη Χρήστου ιδρυτικού μέλους του ΕΛΛ.Κ.Α. , ο οποίος επεσήμανε ότι το μέλλον της αγροτικής Ελλάδας είναι ο αγροτουρισμός , η προώθηση του παραδοσιακών προϊόντων και η βελτίωση της ποιότητάς τους .

Τέλος , η Κυρία Μπριγκίτα Παπασταύρου , Πρόεδρος του ΕΛΛ.Κ.Α. αναφέρθηκε στην πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί για την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού και στη σημασία ύπαρξης ενός κεντρικού συντονιστικού φορέα . Χαρακτήρισε τον αγροτουρισμό σαν «θεραπεία» κατά της συρρίκνωσης του αγροτικού εισοδήματος που εφαρμόζεται με επιτυχία εδώ και 30 χρόνια στην Ευρώπη .

Επιπροσθέτως , σύμφωνα με την ομιλία του Κυρίου Αβραμόπουλου Δημήτρη , στο Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής , τα μηνύματα που μας έρχονται από το μέλλον είναι ενθαρρυντικά και αισιόδοξα. Έχουμε όμως πλήρη επίγνωση της πραγματικότητας γύρω μας .

Η Ελλάδα χρειάζεται βαθιές τομές και αλλαγές . Δεν αρκεί η στρατηγική , ο σχεδιασμός και οι νέες νομοθεσίες . Η αρχιτεκτονική των νέων υποδομών μας πρέπει να διακρίνεται από ανθρώπινη κλίμακα και να μην ανατρέπει την ισόρροπη σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο και το περιβάλλον . Οι επισημάνσεις αυτές έρχονται να ανταποκριθούν στο πρότυπο του μελλοντικού ταξιδιώτη και επισκέπτη , όπου είναι φυσικό να αναζητά προορισμούς , όπου θα κυριαρχεί η απλότητα , η ποσότητα και η ανθρώπινη κλίμακα . Αυτά τα στοιχεία η Ελλάδα τα διαθέτει και οφείλουμε να τα προστατεύσουμε .

Η τουριστική μας πολιτική , οφείλει να έχει και έχει σαφείς ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους . Αναδεικνύει τη σημασία του τουρισμού για την απασχόληση και την περιφερειακή ανάπτυξη . Προβάλλει την ιστορία και τον πολιτισμό μας και συμβάλλει στη σύγχρονη και ομοιόμορφη ανάπτυξη , προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον και το φυσικό μας πλούτο . Ανακεφαλαιώνοντας , θα λέγαμε ότι όλοι αναγνωρίζουν πλέον , ότι ο τομέας του τουρισμού , άρρηκτα συνδεδεμένος με τον πολιτισμό και την αειφορία , αναδεικνύεται ως κεντρικός μοχλός για την πρόοδο , την ανάπτυξη της χώρας μας και την ενίσχυση της οικονομίας και της κοινωνικής συνοχής της Ελλάδας .

(http://www.e-tourism.gr)

Συνεπώς , αυτό που πρέπει να γίνει από την πολιτική ηγεσία και από τα αρμόδια Υπουργεία , είναι η διαμόρφωση μιας πολιτικής που θα θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη και προβολή των θεματικών μορφών τουρισμού . Για να υπάρξει μια υγιής ανάπτυξη του αγροτουρισμού , πρέπει να γίνει σωστή μελέτη , συστηματική έρευνα και να υπάρξει κατάλληλη υποδομή .

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την πάροδο του χρόνου , αρχίζει να γίνεται γνωστό και κατανοητό ότι η ανάπτυξη διάφορων ήπιων μορφών τουρισμού και συγκεκριμένα του αγροτουρισμού πρέπει να διακατέχεται από σεβασμό προς τον άνθρωπο και το περιβάλλον και να αποτελεί το διαφορετικό και μοναδικό που όλοι αναζητάμε , την εποχή αυτή που κυριαρχεί ο μαζικός και απρόσωπος τουρισμός .

Αποτελεί ταυτόχρονα και οδηγό για να ανακαλύψουμε την άγνωστη αγροτική Ελλάδα και να αναβιώσουμε παλιά ήθη και έθιμα μέσα από την ανάπτυξη παραδοσιακών δραστηριοτήτων . Είναι ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής που δημιουργεί νέα επαγγέλματα . Μπορεί να βοηθήσει την αγροτική Ελλάδα με τέτοιο τρόπο , ώστε ο αγρότης να μπορεί να ασχοληθεί με αγροτικές ασχολίες , έτσι ώστε να μπορεί να δημιουργήσει μια επιχείρηση και να φέρει κοντά τον επισκέπτη .

Συνεπώς , ο αγροτικός τουρισμός θα παίξει , έστω και κάπως δύσκολα, ένα σημαντικό ρόλο στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, εξασφαλίζοντας επιπλέον εισόδημα για τις αγροτικές κοινωνίες, βελτιώνοντας το επίπεδο διαβίωσης του αγροτικού χώρου , δίνοντας ζωή στο αγροτικό περιβάλλον περιορίζοντας την ερήμωση της υπαίθρου .

Έτσι με αυτόν τον τρόπο , ο αγροτουρισμός αποτελεί σήμερα μια εναλλακτική πρόταση για την ελληνική περιφέρεια , μια διαφορετική απάντηση σε καθημερινά προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου αλλά και ταυτόχρονα αποτελεί τον κεντρικό άξονα για την ενίσχυση της οικονομίας καθώς και την πρόοδο και ανάπτυξη ολόκληρης της χώρας .

Ωστόσο , ενώ στην Ευρώπη εδώ και 40 χρόνια όλο και περισσότεροι επισκέπτες κάνουν αγροτουρισμό , στην Ελλάδα μόνο ένα μικρό ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού ασχολείται με αυτή τη δραστηριότητα . Όπου αναπτύχθηκε ο αγροτουρισμός , αναπτύχθηκε η ύπαιθρος και γενικά ανανεώθηκε η περιφέρεια . Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περιγραφή της περιοχής Φιδάκια – Ευρυτανίας ως υποβαθμισμένη αγροτική περιοχή , όπου υπάρχει κάποια υποτυπώδης ανάπτυξη της αγροτουριστικής δραστηριότητας (π.χ. παραδοσιακό κατάλυμα , ταβέρνα) . Επίσης , μπορεί στην Ελλάδα να μην έχει αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός τόσο ραγδαία όσο στην Ευρώπη , παρόλα αυτά όμως προσφέρει ως τόπος ποικίλα πλεονεκτήματα (όσο αφορά τη γεωγραφική θέση , καιρικές συνθήκες) ώστε να προωθηθεί ο αγροτουρισμός σε όλες τις εποχές του χρόνου .

Επιπροσθέτως , για να υπάρξει σωστός και ποιοτικός αγροτουρισμός χρειάζεται από την προσωπική συμμετοχή του κάθε απλού αγρότη μέχρι και τους φορείς της εκάστοτε τοπικής αυτοδιοίκησης έως και ολόκληρο το κράτος . Ωστόσο , επιβάλλεται η κρατική παρέμβαση να είναι άμεση , ουσιαστική και όχι να χαρακτηρίζεται από μεμονωμένες προσπάθειες , έτσι ώστε να υπάρξει μια ουσιώδη ανάπτυξη του αγροτουρισμού με στόχο τα άμεσα οφέλη που έχουμε προαναφέρει σε παραπάνω κεφάλαιο .

Επιπλέον , με τον αγροτουρισμό η Ελλάδα γίνεται βασικός μοχλός της τουριστικής δραστηριότητας . Στόχος είναι να γίνει ένας τόπος ελκυστικός , τόσο για να γνωρίσει κανείς μέσα από τον πολιτισμό της , την ιστορία και το περιβάλλον της , όσο και για τις αναπτυξιακές δυνατότητες που παρουσιάζει με τη δημιουργία ενός επενδυτικού προγράμματος . Λόγω του τουρισμού της υπαίθρου μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά η εικόνα της χώρας μας ως σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους που διαθέτει υποδομές και υπηρεσίες υψηλού επιπέδου .

Συνεπώς , η πιο σταθερή βάση του τουρισμού και κατ' επέκταση του αγροτουρισμού , είναι η εξασφάλιση της φυσικής ομορφιάς και γενικά της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας περιοχής . Η επένδυση στον αγροτουρισμό μπορεί να αποδώσει μακροπρόθεσμα όχι μόνο με την ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και με την ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της χώρας , μιας χώρας που έχει τις δυνατότητες να γίνει τα επόμενα χρόνια σημαντική δύναμη στην Ευρώπη και γιατί όχι και η πρώτη στον τομέα του τουρισμού . Ακολουθώντας την ποιοτική προσφορά στις τουριστικές υπηρεσίες μπορεί να έχει τουρισμό και συγκεκριμένα αγροτουρισμό και τους 12 μήνες του χρόνου, συνδυάζοντας το τουριστικό προϊόν με τη φύση άρρηκτα συνδεδεμένη με τον εκάστοτε προορισμό .

Τέλος , σύμφωνα με τα παραπάνω , καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαία μια εξ' ολοκλήρου στρατηγική , με σκοπό την ουσιαστική ανάπτυξη της χώρας στον τομέα του τουρισμού και των διαφόρων εναλλακτικών μορφών τουρισμού , όπως είναι ο αγροτουρισμός . Πολύ σημαντικό σε αυτό , είναι η μετάβαση από τον ποσοτικό στον ποιοτικό τουρισμό που αποτελεί και το μέλλον της Ελλάδας . Για να γίνει ξανά η χώρα μας ανταγωνιστική με τις άλλες χώρες , μπορεί να βοηθήσει ο επισκέπτης – αγροτουρίστας , από τη στιγμή που η καλύτερη προώθηση μιας περιοχής , γίνεται από τον ίδιο , ο οποίος είναι απαιτητικός και απολαμβάνει τα μοναδικά χαρακτηριστικά του κάθε τόπου .

ΠΗΓΕΣ/ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΑ

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- «Ασκέλη Στέλλα,(2005),Επιχειρήστε...Αγροτουριστικά- Πώς να οργανώσετε τη δική σας αγροτουριστική επιχείρηση, Αθήνα, Κέρκυρα.»
- «Andrea De Micheli,(2003),Συνέδριο- Αγροτουρισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη, Θεσσαλονίκη.»
- «Κασιμάτης Μ., Ειδικές μορφές τουρισμού, τουρισμός υπαίθρου- τουρισμός υγείας –Ημερίδα 35^η Έκθεση ΧΕΝΙΑ, Αθήνα, Γ.Γ ΕλληνοΙταλικού Επιμελητηρίου.»
- «Κοκκώσης Χ.-Τσάρτας Π.,(2001), Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Αθήνα, Κρητική.»
- «Λαζανά Φιλιά,(2004),Αγροτουρισμός Μεσολόγγι, “διδασκτικές σημειώσεις” .»
- «Νταλής Δημήτρης,(2005), Η Συμβολή της Αγροτουριστικής Α.Ε. στην ανάπτυξη της Υπαίθρου, Αθήνα.»
- «Πρακτικά 3^ο Επιστημονικού Συνεδρίου του Τμήματος Στελεχών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων (Σ.Σ.Ο.Ε), 22-24 Οκτωβρίου 1999, 2001, «Παγκοσμιοποίηση και κοινωνική οικονομία», Μεσολόγγι, Κούγιας Ι. (Επιμέλεια-Διορθώσεις)»
- «Πετρώφ Γ. Τζωρτζάκης Κ., Τζωρτζάκη Α.,(2002), marketing-management- η ελληνική προσέγγιση, Αθήνα, Rosili.»
- «Σκουλάς Ν.,(2002),Το εγχειρίδιο του μικρού και μεσαίου επιχειρηματία, Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα.»

Β. ΑΓΓΛΙΚΑ

- «Stephen J. Page and Don Getz, (1997), The business of rural tourism- international perspectives, International Thomson Business Press.»

ΑΡΘΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ:

- «Αγγελίδης Άγγελος , Το προφίλ του αγροτουρίστα-πώς ξεκίνησε ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα, Αγρόκτημα-Ένθετο από τον Ελεύθερο Τύπο, τ. 25, Νοέμβριος 2005, σελ.42-46.»(ένθετο από εφημερίδα)
- «Αγροτουριστική Α.Ε., “Ελληνικός Οργανισμός Υπαίθρου-Ένας νέος οργανισμός γεννιέται”, Αγροτουρισμός-μηνιαία έκδοση της Αγροτουριστικής Α.Ε., τ.1, Ιούλιος-Αύγουστος 2005, σελ.1.» (εφημερίδα)
- «Δήμας Αντώνης, “Φιδάκια Ευρυτανίας – Τα Φιδάκια του βουνού και της λίμνης”, Ελληνικό Πανόραμα, τ. 48, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2005, σελ.99-111. » (περιοδικό)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ INTERNET(WEBSITES):

- Αθηνόραμα. gr - Νυμφαίο, <http://www.athinorama.gr>
- Αφιέρωμα-Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Travel Daily News, <http://www.travelnews.gr>
- Βήμα online-Ταξίδια, Λαμπράκης, <http://www.vima.gr>
- Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, Εταιρία ανάπτυξης Πηλίου Α.Ε., <http://www.gynaikeioi.gr>
- Γυναικείοι Αγροτουριστικοί και Βιοτεχνικοί Συνεταιρισμοί, Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών-ΠΑΣΕΓΕΣ, <http://www.paseges.gr>
- Διεύθυνση Τουρισμού - Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος –Ζαρούχλα, <http://www.dytikiellada.gr>
- Εναλλακτική τουριστική ανάπτυξη, Αγροτουριστική Α.Ε., <http://www.athinorama.gr>
- Ευρυτανία- Εσχωρία – Φιδάκια, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., <http://www.dlo.gr>
- Ευρυτανία- Φιδάκια- Τεχνητή λίμνη Κρεμαστών, <http://www.athinorama.gr>
- Ευρυτανία –Τουρισμός , <http://www.athinorama.gr>
- Ζαγοροχώρια, Τουριστικός οδηγός, <http://www.athinorama.gr>
- Λόγος, Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής , <http://www.athinorama.gr>
- Νομός Ηλείας-Οι διακοπές στον νομό είναι ξεχωριστές, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., <http://www.dlo.gr>
- Νομός Φθιώτιδας- Η «Μικρογραφία» της Ελλάδας, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., <http://www.dlo.gr>

- Νυμφαίο-Ελλάδα Ταξίδια, Can Communications A.E,
<http://www.cancommunications.gr>
- Ο οδηγός του Αγροτουρισμού, Δημοσιογραφικός Οργανισμός
Λαμπράκη Α.Ε., <http://www.lamprou.gr>
- Παπασταύρου Μπριγκίττα , Travel Daily News,
<http://www.traveldailynews.gr>